

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1995-1996

10 NOVEMBER 1995

BELEIDSBRIEF

Vlaanderen Internationaal
Naar een pro-actief buitenlands beleid waardoor de sterke
punten van Vlaanderen en de Vlamingen gevaloriseerd worden

Beleidsprioriteiten 1995-1999

ingediend
door de heer Luc Van den Brande,
minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Buitenlands
Beleid, Europese Aangelegenheden, Wetenschap en Technologie

Met deze beleidsbrief wordt voor de periode 1995-1999 een meer concrete uitwerking gegeven van de basisopties vervat in het regeerprogramma. De brief is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister, Luc Van den Brande, en vormt de basis van een debat in het Vlaamse Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen ter goedkeuring aan de Vlaamse regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	5
HOOFDSTUK I : NAAR ÉÉN VLAAMS BUITENLANDS BELEID	5
1. Actuele trends in het internationaal gebeuren	5
2. "Vlaanderen internationaal"	6
3. De deelstaat Vlaanderen in Europa en in de wereld	6
4. De visie van Vlaanderen	7
HOOFDSTUK II : DE BUITENLANDSE POLITIEK VAN VLAANDEREN	8
1. Bilateraal Buitenlands Beleid	8
1.1. Nederland	9
1.2. De buurlanden: Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk	10
1.3. De overige EU-Lidstaten	11
1.4. Centraal- en Oost-Europa	11
1.5. Noord-Afrika en het Midden-Oosten	12
1.6. Afrika ten zuiden van de Sahara	12
1.7. Amerika	13
1.8. Azië	13
2. De Europese Unie, de Benelux en de Vereniging van de Regio's van Europa	
2.1. De Europese Unie	
2.1.1. Inleiding	14
2.1.2. De Intergouvernementele Conferentie van 1996	15
2.1.3. De Europese Structuurfondsen	15
2.1.4. Andere Europese aandachtspunten	16
2.2. De Benelux	16
2.3. De Vereniging van de Regio's van Europa (VRE)	17
3. Multilaterale Samenwerking	
3.1. Het belang van multilaterale organisaties voor Vlaanderen	17
3.2. Criteria voor samenwerking in multilateraal verband	17
3.2.1. Expertise en meerwaarde	18
3.2.2. Een multilateraal forum voor Vlaanderen	18
3.2.3. Aanbrengen van een door het regionalisme geïnspireerde aanpak	18
3.2.4. Kritische evaluatie	18
3.3. Specifieke aandachtspunten	18
HOOFDSTUK III : HET BUITENLANDS ECONOMISCH BELEID VAN VLAANDEREN	
1. De economie wordt steeds internationaler	19
2. Vlaanderen economisch aan de top	19
3. Buitenlandse Investeringen	20

4. Buitenlandse Handel.....	21
4.1. Exportbevordering	22
4.2. Handelsbevordering.....	23
4.3. Landbouwpromotie.....	23
5. Internationale netwerkvorming	23
6. Internationale wetenschappelijke samenwerking	
6.1. Bilaterale samenwerking	23
6.2. Bevorderen van deelname in Europese programma's.....	24
6.3. Het Vlaams Innovatiecentrum; efficiënte informatiedoorstroming.....	24

HOOFDSTUK IV : NAAR EEN VLAAMS ONTWIKKELINGSBELEID

1. Voorbeschouwingen.....	24
2. Doelstellingen	25
3. Algemene beginselen voor het Vlaamse ontwikkelingsbeleid	25
4. Voorstellen van Vlaamse initiatieven ter bevordering van de duurzame ontwikkeling in de wereld ..	26
5. Vlaams beraad ?	26

HOOFDSTUK V : HET IMAGO VAN VLAANDEREN

1. Inleiding	26
2. "Ambassadeurs" van Vlaanderen	27
3. Relaties met de buitenlandse gemeenschap in Vlaanderen	28
4. Top-evenementen	28
5. Toerisme	28
6. Zendingen in het buitenland	29

HOOFDSTUK VI : DE ORGANISATIE VAN HET BUITENLANDSE BELEID VAN VLAANDEREN

1. Inleiding.....	29
2. Afspraken in de Vlaamse regering.....	29
3. Het menselijk potentieel	
3.1. De administratie en Vlaamse openbare instellingen	30
3.2. Geïntegreerde vertegenwoordiging in het buitenland.....	30
3.3. Verhouding met de federale overheid	30
3.4. Samenwerking met "derden"	31

VOORWOORD

Deze beleidsnota wil de doelstellingen voor de komende regeerperiode 1995-1999 inzake het Vlaamse buitenlandse beleid vastleggen. Voor de eerste keer wordt een geïntegreerde visie op de positie van Vlaanderen in de wereld in een meerjarenperspectief aangebracht. Dit is een ambitieuze aanpak.

Deze beleidsnota wil de aanzet vormen tot een nieuwe kwalitatieve stap voorwaarts in het internationale optreden van Vlaanderen. De verworvenheden van de staatsvorming van 1993 op het gebied van de internationale bevoegdheden van de deelgebieden moeten in de komende regeerperiode nog veel duidelijker dan voorheen zichtbaar worden in concrete initiatieven en resultaten.

Het Vlaamse buitenlandse beleid streeft vier grote doelstellingen na :

- politiek willen wij een stem hebben in de wereld ;
- op economisch gebied moet Vlaanderen een sterregio blijven in Europa ;
- Vlaanderen wil de motor blijven zijn van de culturele verscheidenheid ;
- Vlaanderen wil ook een eigen bijdrage leveren aan de internationale solidariteit.

Het is vanzelfsprekend dat de vooropgezette doelstellingen concreet dienen gemaakt te worden. Dit zal gebeuren met jaarlijkse beleidsbrieven in de vorm van actieprogramma's. Voor specifieke thema's zullen desgewenst ook afzonderlijke beleidsbrieven opgesteld worden.

Het Vlaams buitenlandse beleid is vrij nieuw, en daardoor onbelast door erfenis of traditie. Dit biedt zekere voordelen. Zo kan vandaag een eigentijds internationaal beleidsinstrumentarium worden ontworpen op maat van de behoeften en de mogelijkheden van de éénentwintigste eeuw.

Dit nieuwe Vlaamse buitenlandse beleid zal vorm krijgen in nauw overleg met het Vlaamse Parlement en in samenwerking met allen die willen bijdragen tot de internationale profilering van Vlaanderen. De verwezenlijking van de doelstellingen van deze beleidsnota is dus geen zaak van de Vlaamse overheid alleen, maar kan alleen slagen wanneer alle verantwoordelijken in Vlaanderen én de individuele Vlaming erin geloven en zich willen inzetten voor de internationale belangen van Vlaanderen.

Deze beleidsnota wil dan ook een appèl zijn aan allen die de Vlaamse autonomie een volwaardige internationale dimensie willen geven.

HOOFDSTUK I : NAAR ÉÉN VLAAMS BUITENLANDS BELEID

"On traitera de la paix chez vous, pour vous, sans vous."

(woorden van de Franse gezant De Polignac tot de afgevaardigden van de Staten-Generaal voor de vredesconferentie van Utrecht in 1713)

Het regeerakkoord van de Vlaamse regering "Bakens voor de 21ste eeuw" stelt dat Vlaanderen als autonome deelstaat het recht en de plicht heeft om een volwaardig buitenlands beleid te voeren. Dit is een wat provocerende uitspraak, want traditioneel wordt buitenlands beleid in verband gebracht met staten, niet met deelstaten. De aangelegenheden van "Oorlog en vrede" worden als de hoofdbestanddelen van een buitenlands beleid aangezien. Welke rol kan Vlaanderen daarin nu spelen ?

1. Actuele trends in het internationaal gebeuren

De hedendaagse internationale orde wordt gekenmerkt door een combinatie van schijnbaar tegenstrijdige evoluties.

Enerzijds grijpt een onmiskenbare schaalvergroting plaats. Het economisch gebeuren convergeert geleidelijk tot één mondiaal systeem. Economische en financiële mobiliteit groeien zienderogen. Pijlsnelle communicatie-technologische vernieuwingen verpulveren grenzen van tijd en ruimte. Vraagstukken inzake leefmilieu en duurzame ontwikkeling, volksgezondheid, veiligheid, massale migratie overstijgen de nationale belangen en draagkracht. Zij worden verwezen naar de multilaterale en supranationale besluitvormingscentra die derhalve aan belang winnen. Het proces van verdieping en verruiming van de Europese Unie is één van de meest opvallende ontwikkelingen in de internationale context waarbinnen Vlaanderen zich beweegt.

Anderzijds tekent zich tegelijkertijd een trend af in precies de omgekeerde richting. Haaks op de globalisering en toenemende internationale interdependentie wordt een decentralisering van de besluitvorming vastgesteld.

Het streven naar culturele eigenheid en de zoektocht naar politieke (nationale) identiteit resulteren in de roep om kleinschaligheid, om regionalisering en om autonomie. Pleidooien voor politieke subsidiariteit en voor het behoud van de culturele diversiteit klinken steeds luider.

Bovendien is, sinds de val van het Ijzeren Gordijn, in Europa het bipolair evenwichtssysteem weggevallen dat gedurende decennia een weliswaar precaire geopolitieke stabiliteit heeft gegarandeerd.

De dalende hegemoniale status van de Russische Federatie en de gestage opkomst van nieuwe politieke en economische machtsblokken dragen nu bij tot de ontwikkeling van een meerpolig geopolitiek systeem dat een dalende stabiliteit in de toekomstige internationale politieke machtsverhoudingen doet vermoeden.

Militaire conflicten tussen nationale staten nemen niettemin af. Het grootste deel van de actuele gewapende conflicten hebben binnenlandse oorza-

ken, die na buitenlandse bemoeienis een internationale dimensie hebben gekregen.

Het belang van de strikt militaire slagkracht heeft daardoor relatief aan belang verloren, en heeft plaats gemaakt voor de economische prestaties als dominerende internationale machtsfactor. Die economische slagvaardigheid gaat hand in hand met het vermogen tot bemeesting, opvolging en toepassing van de steeds sneller evoluerende wetenschappelijke en technologische vernieuwingsprocessen die het aanzien van de wereld in snel tempo veranderen, en die bijdragen tot een groeiende mondialisering en een toenemende complexiteit van de samenleving.

Een aantal structurele internationale economische onevenwichten en ontwikkelingen dreigt de actuele kloof tussen geïndustrialiseerde landen en sommige landen in ontwikkeling echter te bestendigen en te vergroten. Dit geldt in het bijzonder voor grote delen van het Afrikaanse continent. Anderzijds wordt een gunstige economische evolutie vastgesteld in een aantal Latijnsamerikaanse en Aziatische landen. Zij bewijzen sinds enkele jaren betere prestaties te leveren dan Europa, Japan en de Verenigde Staten van Amerika. Deze economische inhaalbeweging gaat echter in die landen niet altijd gepaard met een algemene maatschappelijke verbetering gespreid over alle bevolkingsgroepen.

Deze en andere ontwikkelingen kenmerken een wereldorde die volop in beweging is, en tekenen het klimaat en de omgeving waarin het Vlaamse beleid gestalte moet krijgen. Ze dragen evenveel bedreigingen als opportuniteiten in zich. Bij de uitstippeling van haar beleid dient de Vlaamse overheid maximaal rekening te houden met deze internationale context. Vlaanderen kan en mag zich niet op zichzelf terugplooiën.

2. "Vlaanderen internationaal"

Met zijn bijna 6 miljoen Vlamingen is Vlaanderen een middelgrote deelstaat in Europa. Ondanks zijn bescheiden omvang bestaat Vlaanderen internationaal dankzij zijn strategische ligging aan de Noordzee. Met zijn drie internationale havens is Vlaanderen een echt maritiem en economisch bruggehoofd in Europa. De Vlaamse havens zijn van wezenlijk belang voor Vlaanderen, Brussel en Wallonië maar fungeren ook als de havens voor belangrijke industriële gebieden in Duitsland, Frankrijk en Midden-Europa. Zij zijn de motor van de Vlaamse economie en zorgen permanent voor honderdduizende arbeidsplaatsen.

De Vlaamse economie is een open economie en dus internationaal georiënteerd. Voor een gedeelte is dat pure noodzaak, wegens de kleine afzetmarkt in Vlaanderen/België zelf en omdat Vlaanderen geen andere grondstoffen kent dan zijn menselijk potentieel. Voor een gedeelte is dat ook de verdienste van de Vlaamse ondernemers en werknemers, die het belang van uitstekende internationale prestaties onderkennen. De werkgelegenheid in Vlaanderen staat rechtstreeks in verhouding tot de

economische slagvaardigheid van Vlaanderen op internationaal niveau.

De industriële produktiviteit in Vlaanderen is het jongste decennium opvallend gestegen en benadert deze van de Verenigde Staten. Twee derde van de industriële produktie in Vlaanderen is bestemd voor het buitenland. Daarnaast trekt Vlaanderen omwille van zijn centrale ligging nog steeds vele buitenlandse ondernemingen aan. Op dit ogenblik vindt in Europa een tweede golf van buitenlandse investeringen plaats, die erop gericht is de produktie-, distributie-, onderzoeksactiviteiten of hoofdkwartieren op één plaats te centraliseren. Vlaanderen moet nog meer van deze evolutie kunnen profiteren.

Met Brussel als Europese hoofdstad en venster op de wereld voelt Vlaanderen de polsslag van het internationale gebeuren. Dit is een ongemeen sterke troef voor het internationale optreden van Vlaanderen. Welk ander land of deelstaat kan bogen op een dergelijke concentratie van internationale politieke en economische besluitvormers, internationale journalisten en opiniemakers als Vlaanderen? Indien Vlaanderen en België niet een wereldwijde bekendheid genieten, dan kan dit zeker niet van Brussel gezegd worden.

Tenslotte mogen we niet vergeten dat op het kruispunt van drie dominante cultuurgebieden, Vlaanderen een eeuwenoude traditie van openheid voor andere culturen heeft ontwikkeld. Vlaanderen is niet alleen een maritiem en economisch bruggehoofd in Europa, maar ook een cultureel knooppunt. Dit vertaalt zich onder meer in een hoge talenkennis bij de Vlamingen, in een vlotte communicatie met andere nationaliteiten en in een openheid voor buitenlandse inspiratiebronnen en voorbeelden. Vlamingen kunnen zich thuis voelen in vele culturen. Zij worden gewaardeerd om hun capaciteit om banden te smeden. Dit heeft als gevolg dat Vlaanderen als een niet-bedreigende partner wordt ervaren, die constructief een eigen herkenbare inbreng kan doen in de bevordering van de internationale samenwerking. Vlaanderen en Vlamingen kunnen aldus optreden als internationale "bemiddelaars".

3. De deelstaat Vlaanderen in Europa en in de wereld

De Europese, internationale en mondiale dimensie van onze samenleving wordt steeds belangrijker. Kansen en bedreigingen op het vlak van sociaal-economische ontwikkeling, milieu, gezondheid, cultuur e.a. in een land of regio kunnen niet meer los gezien worden van die in andere landen en regio's. Vlaanderen moet zichzelf situeren in deze Europese, internationale en mondiale context en daar waar mogelijk koploper zijn.

Institutioneel is het daarvoor nu goed uitgerust. Alle bevoegdheden die de Vlaamse overheid binnenlands heeft, oefent ze ook in haar buitenlandse relaties uit. De bijzondere wet van 5 mei 1993 betreffende de internationale betrekkingen van de gemeenschappen en de gewesten breidde de inter-

nationale actie-mogelijkheden van de deelgebieden op vier terreinen uit :

1. de deelgebieden kunnen zelf volwaardige internationale verdragen sluiten ;
2. de regionale regeringen kunnen België binden in de Raad van de Europese Gemeenschappen, waar één van hun leden België vertegenwoordigt ;
3. de deelgebieden worden volwaardig betrokken bij de werkzaamheden van de internationale organisaties ;
4. voor de aangelegenheden waarvoor de deelgebieden bevoegd zijn, dagvaardt de Staat een internationale rechtspersoon voor een internationaal of supranationaal rechtscollege op verzoek van de betrokken regionale regeringen.

Deze bepalingen van de bijzondere wet van 5 mei 1993 werden omgezet in concrete overleg- en samenwerkingsprocedures tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten, door middel van samenwerkingsakkoorden.

Vlaanderen beschikt theoretisch dus over grondwettelijk quasi onbegrensde mogelijkheden inzake het buitenlands beleid. Dit is wellicht zijn grootste troef. Een aantal interfederale evenwichten en constitutionele afspraken zorgen ervoor dat het buitenlands beleid van de deelgebieden en van het federale niveau complementair zijn – zij het zonder hiërarchie. In de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid wordt overleg gepleegd zodat het buitenlands beleid van de federale overheid en dat van de deelgebieden op elkaar kunnen worden afgestemd.

Toch is de staatshervorming ook inzake de internationale betrekkingen van de deelgebieden nog niet voleindigd. Op het domein van de buitenlandse handel zorgt de onduidelijke bevoegdheidsverdeling tussen de federale en gewestelijke overheden vaak voor een dubbelzinnig en niet efficiënt optreden. Het internationale optreden van Vlaanderen ondervindt ook belemmeringen als gevolg van concurrerende federale bevoegdheden op het gebied van wetenschapsbeleid en samenwerking met landen in ontwikkeling. Daarom zal in overleg met de federale overheid geprobeerd worden om te komen tot afspraken inzake beter afgebakende bevoegdheden en actie-mogelijkheden inzake buitenlandse handel, ontwikkelingsbeleid en wetenschapsbeleid.

Vlaanderen heeft ruime internationale mogelijkheden verworven waarover tot nog toe geen enkele andere niet-Belgische deelstaat ter wereld beschikt. De unieke politieke verschijningsvorm van de Belgische deelstaten, schept ruimte voor eigen accenten en vernieuwende initiatieven. Maar Vlaanderen zou hierdoor geïsoleerd kunnen geraken bij gebrek aan volstrekt homologe gesprekspartners. Hierin bestaat juist de uitdaging die heel Vlaanderen moet mobiliseren. Wij willen de zeer specifieke constitutionele positie aanwenden om zowel aansluiting te vinden bij de soevereine staten als bij de regio's, deelstaten en autonome gemeenschappen.

De bijzondere wet van 5 mei 1993 bepaalt ook dat de regionale parlementen nauwer betrokken worden bij het buitenlandse beleid :

1. zij dienen in te stemmen met de verdragen in aangelegenheden waarvoor ze bevoegd zijn ;
2. de regionale parlementen worden van bij het begin van de onderhandelingen over de wijziging van de Europese verdragen hierover geïnformeerd ; zij krijgen kennis van het verdragsontwerp voor de ondertekening ervan ;
3. wat hun bevoegdheden betreft, krijgen de regionale parlementen ook kennis van de voorstellen van verordening en richtlijn die de Commissie verzendt aan de Raad.

De Vlaamse regering en het Vlaamse Parlement zullen zo snel mogelijk afspraken maken om deze nauwe samenwerking inzake Buitenlandse en Europese aangelegenheden operationeel te maken.

Het Vlaamse regeerakkoord stelt dat alle contacten naar en van het buitenland gestroomlijnd moeten verlopen onder de leiding van één Vlaams minister. De andere Vlaamse ministers die binnen hun bevoegdheid internationale initiatieven nemen, zullen dat doen in akkoord met de Vlaamse minister bevoegd voor buitenlands beleid. Binnen de Vlaamse regering werd hiertoe een specifiek protocol goedgekeurd.

4. De visie van Vlaanderen

De actuele trends in het internationale gebeuren, de gunstige internationale positie van Vlaanderen en zijn binnenlandse en buitenlandse bevoegdheden pleiten voor een volwaardig Vlaams buitenlands beleid. Dit beleid, dat gericht is op de behartiging van Vlaamse waarden en belangen in internationaal perspectief, kan een eigen herkenbare plaats innemen in de veelzijdige internationale samenwerkingsvormen en -verbanden die het stricte vredes- en veiligheidsbeleid overstijgen.

Een volwaardig Vlaams buitenlands beleid eist volledigheid, en omvat zowat alle relevante bevoegdheidsdomeinen. Het ondersteunt maximaal een aantal binnenlandse beleidsdoelstellingen, en vergt een globale strategie op langere termijn.

Het optreden van Vlaanderen in het buitenland kan niet beperkt blijven tot internationale contacten op het strict politieke vlak, maar het moet aanknopingspunten vinden bij elk aspect van het maatschappelijk gebeuren. De Europese en internationale evoluties kunnen een verrijking zijn voor elke Vlaming, voor onze jongeren en de gepensioneerden, voor onze kunstenaars, voor onze bedrijven, onze universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstellingen... Het Vlaamse buitenlandse beleid moet het hen mogelijk maken om – vanuit de eigen persoonlijke of beroepsmatige invalshoek – deel te nemen aan het Europese of mondiale gebeuren. Want regionalisme is ondenkbaar, wanneer het niet open is en gericht op de andere en de wereld.

Een modern Vlaams buitenlands beleid is geïntegreerd en samenhangend. Vandaar het belang van een maximale coördinatie in de Vlaamse regering, tussen de Vlaamse regering en het Vlaamse Parlement, en tussen de Vlaamse overheid en alle betrokken actoren. Wil de aanpak effectief en efficiënt zijn, dan kan er maar één Vlaams buitenlands beleid gevoerd worden met duidelijke doelstellingen waarachter éénieder zich kan scharen. Wil Vlaanderen echt internationaal meetellen, dan dient het zijn communicatie met het buitenland op een éénduidige manier te voeren.

De Vlaamse regering zal de haar toegemeten bevoegdheden dan ook maximaal interpreteren en aanwenden om een volledig en samenhangend eigen buitenlands beleid gestalte te geven. Zij zal het strategisch planningsproces terzake tijdens de volgende jaren verder uitbouwen.

Het Vlaamse buitenlandse beleid streeft vier grote doelstellingen na :

1. politiek willen wij een stem hebben in de wereld, in het bijzonder in Europa, in de Benelux, met een aantal belangrijke partners in bilateraal verband, in internationale organisaties en in de Vereniging van de Regio's van Europa ;
2. op economisch gebied streven wij ernaar dat Vlaanderen een sterregio blijft in Europa, waar groei en werkgelegenheid blijvend kunnen bevorderd worden dankzij de concurrentiekracht van de Vlaamse economie en de troeven van Vlaanderen voor de Europese en wereld-economie ;
3. Vlaanderen wil de motor blijven zijn van een Europa waarin de culturele verscheidenheid ten volle erkend en gewaardeerd wordt ;
4. Vlaanderen wil ook een eigen bijdrage leveren aan de internationale solidariteit ; een volwaardig en geloofwaardig buitenlands beleid kan niet zonder deze dimensie van solidariteit tot stand komen.

Die doelstellingen zal de Vlaamse regering waarmaken in vier grote beleidsdomeinen, met name :

1. het politieke ;
2. het economische ;
3. de samenwerking met landen in ontwikkeling ;
4. de bevordering van het imago van Vlaanderen.

Elk van deze doelstellingen heeft uiteraard een eigen karakter en is zeker geen afgeleide van een andere doelstelling. De genoemde beleidsdomeinen hebben elk voldoende eigen kenmerken om een specifieke benadering te rechtvaardigen. Maar het is tegelijk waar dat deze beleidsonderdelen moeten worden samengebracht in één geïntegreerd geheel.

Een bindend element is alvast dat Vlaanderen in alle genoemde beleidsdomeinen over troeven beschikt die met succes internationaal kunnen ingezet of versterkt worden. Dit zijn onze centrale ligging, onze kennis en onze mensen.

Even belangrijk is dat de Vlaamse overheid in de toekomst de instrumenten die zij bij de uitvoering van haar beleid inzet optimaal op elkaar afstemt, met het oog op een grotere efficiëntie en complementariteit. Het uitwerken van de geëigende instrumenten voor elk domein van het Vlaamse buitenlandse beleid én de versterking van hun onderlinge samenhang is precies daarom een belangrijk nieuw aandachtspunt van het beleid en kan als een vijfde volwaardig doelstelling van het buitenlandse beleid van de Vlaamse regering beschouwd worden.

Het Vlaamse regeerakkoord en de bevoegdheidsverdeling in de Vlaamse regering spreken duidelijke taal : de krachten moeten gebundeld worden om onze relaties met het buitenland verder uit te bouwen en te doen aansluiten bij een globale lange-termijnvisie op de rol en de betekenis van Vlaanderen in België, in Europa en in de wereld.

HOOFDSTUK II : DE BUITENLANDSE POLITIEK VAN VLAANDEREN

"Qui trop embrasse, mal étreint"

De bevoegdheid om autonoom op te treden als actor op het internationale forum, geeft Vlaanderen de mogelijkheid betrekkingen aan te knopen met andere landen en regio's en een rol van betekenis te spelen in internationale organisaties.

Deze bevoegdheid houdt enorme kansen in, en is tegelijk een zeer grote uitdaging. De middelen om vorm te geven aan de bilaterale en multilaterale relaties zijn immers beperkt. Bovendien is de Vlaamse bevoegdheid van zeer recente datum én uniek in de wereld, wat maakt dat mogelijke internationale partners niet of weinig vertrouwd zijn met een dergelijke ruime bevoegdheid van een deelstaat.

De uitdaging bestaat er dan ook in strategische keuzen te maken en prioriteiten vast te leggen zowel inzake landen en regio's (bilateraal buitenlands beleid) als inzake internationale organisaties (multilateraal buitenlands beleid).

1. Bilateraal Buitenlands Beleid

Vlaanderen kan onmogelijk prominent in alle landen aanwezig zijn. Dit zou ook weinig zinvol zijn. De situatie van waaruit Vlaanderen vertrekt noopt ertoe op een weloverwogen en duidelijke wijze prioriteiten te bepalen onder de landen en regio's, waarmee Vlaanderen op een actieve wijze relaties wil aanknopen en onderhouden. Vlaanderen zal m.a.w. een concentratiebeleid voeren : het zal zijn middelen concentreren op die landen en regio's die beantwoorden aan de eigen prioriteiten inzake buitenlands beleid.

Dit zal gebeuren op basis van een toetsing aan volgende 9 criteria :

- * gemeenschappelijke taal, cultuur en geschiedenis ;
- * geografische nabijheid ;
- * (potentiële) intensiteit van economische en handelsrelaties ;
- * gelijklopendheid van visie op en betrokkenheid bij de ontwikkeling van Europa ;
- * vergelijkbaarheid van de staatsopbouw (federalisme) ;
- * gehechtheid aan democratie en mensenrechten ;
- * de nood aan steun en samenwerking en de mogelijkheid voor Vlaanderen om op een zinvolle wijze solidariteitsacties te ontplooiën ;
- * strategische ligging en internationale impact ;
- * bereidheid tot erkenning van Vlaanderen als volwaardige partner.

De volgorde van deze criteria is willekeurig ; er bestaat tussen hen geen hiërarchisch verband. Hoe hoger een land of regio scoort op zo veel mogelijk van deze criteria, hoe hoger de prioriteit voor Vlaanderen om met dat bepaalde land of die regio betrekkingen aan te knopen. Zo is het meteen duidelijk dat Nederland op vrijwel ál de genoemde criteria zeer hoog scoort en merkkelijk hoger dan de meeste andere landen, zodat dit land de 'allereerste' prioriteit vormt in het Vlaamse bilaterale buitenlandse beleid. Nochtans mogen en kunnen deze criteria niet louter mathematisch toegepast worden. Wel bieden zij een raamwerk voor een kwalitatieve beoordeling en toetsing van de graad van prioriteit van mogelijke internationale partners voor Vlaanderen.

De keuze van deze criteria is een illustratie van de wil van Vlaanderen om als deelstaat zowel met staten als met deelstaten volwaardige bilaterale betrekkingen te onderhouden, in zover hiermee de doelstellingen van het Vlaamse buitenlandse beleid gediend worden.

Aan de hand van deze criteria kan een dynamisch Vlaams buitenlands beleid gevoerd worden. Hun concrete toepassing zal in de feiten evolueren, soms zelfs vrij snel, onder invloed van gewijzigde politieke en economische factoren. De hierna volgende lijst van landen en regio's is dan ook niet statisch, maar gebaseerd op een toetsing anno 1995. Een alerte opvolging van het wereldgebeuren kan allicht leiden tot verschuivingen in de loop van de volgende jaren.

1.1. Nederland

De samenwerking met Nederland, traditioneel onze bevoorrechte partner, zal verder uitgebouwd worden op basis van een gelijkwaardig en volwaardig partnerschap. De politieke verklaring die Vlaanderen en Nederland op 17 januari 1995 in Antwerpen ondertekenden, geeft duidelijk de krijtlijnen aan van de nieuwe verhoudingen :

1. er wordt gestreefd naar een duurzaam partnerschap ;
2. Vlaanderen en Nederland willen niet alleen in de "traditionele" sectoren van cultuur en onderwijs samenwerken, maar ook in de "harde" sectoren van infrastructuur, leefmilieu, technologie, ...
3. het partnerschap beperkt zich niet tot bilaterale aangelegenheden, maar wil de gezamenlijke belangen ook in de Benelux en in Europees verband behartigen ;
4. de bevordering van de grensoverschrijdende samenwerking via de Interreg-programma's en in de samenwerking tussen Vlaanderen en de Zuidnederlandse provincies is belangrijk voor de versterking van de relaties tussen Vlaanderen en Nederland ;
5. Nederland en Vlaanderen trekken samen op voor de verdediging van het Nederlands in Europa.

In deze legislatuur moet nu werk gemaakt worden van de concrete uitvoering van dit nieuwe politieke kader voor samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen. Op de eerste plaats komt de afhandeling van de parlementaire goedkeuring van de met Nederland gesloten verdragen inzake samenwerking op het gebied van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn en inzake de Schelde en de Maas. De Vlaamse regering wil ook een globaal politiek overleg met de Nederlandse regering uitbouwen, ondersteund door permanente ambtelijke contacten en uitmondend in een jaarlijkse ontmoeting tussen de Vlaamse en Nederlandse regering. Bij de uitbouw van de officiële Vlaams-Nederlandse samenwerking wil de Vlaamse regering de rechtstreeks betrokkenen uit het veld op een maximale wijze laten deelnemen en nieuwe vormen van ondersteuning (niet noodzakelijk financieel) van Vlaams-Nederlandse initiatieven op alle mogelijke terreinen bevorderen.

Een belangrijk aandachtspunt voor de nabije toekomst is de toepassing van het "nieuwe" culturele akkoord. De Vlaams-Nederlandse culturele betrekkingen hebben een "sui generis" karakter. De samenwerking op cultureel gebied moet meer dan vroeger een structurele samenwerking zijn, met een grotere maatschappelijke betrokkenheid. Het cultureel verdrag heeft niet alleen een symbolische maar ook een dynamische functie, om zoveel mogelijk mensen uit de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden samen te brengen. In deze opvatting zou de gemengde commissie belast met de uitvoering van het verdrag een beperkte ambtelijke en een ruime niet-ambtelijke samenstelling moeten hebben, en samengesteld worden uit leden die onderwijs, kunst, wetenschappen en media kunnen overzien. Zij zou hoofdzakelijk problemen en acties identificeren en anderen stimuleren en aansporen in te staan voor de concrete uitvoering. De klassieke werkzaamheden van een cultureel akkoord zoals de organisatie van uitwisselingen en activiteiten, zouden dus pas op de tweede plaats komen.

De Nederlandse Taalunie werd in de vorige legislatuur vernieuwd en geherstructureerd. Belangrijk is dat in deze regeerperiode de concrete resultaten hiervan zichtbaar worden. Vlaanderen moet verder blijven investeren in de Nederlandse Taalunie, zodat de Vlaamse belangen er gelijkwaardig aan bod komen. Verder moet gezocht worden naar afstemming tussen de activiteiten van de Nederlandse Taalunie en de toekomstige initiatieven die in het raam van het cultureel akkoord zullen genomen worden. Op termijn zou een eventuele fusie tussen de twee instrumenten kunnen onderzocht worden.

Sinds jaren wordt gesproken over de opening van een Vlaams-Nederlands Huis in Brussel. Hiervoor liggen enkele blauwdrukken op tafel. Niemand ontkent het grote belang van een herkenbare Vlaams-Nederlandse aanwezigheid in de hoofdstad van Europa. Minder groot is de consensus over de doelstellingen, de werkzaamheden en de financiering van een dergelijk initiatief. Het is wenselijk dat hierover verder overleg plaatsvindt in het Vlaamse (en Nederlandse) parlement, tussen Vlaamse en Nederlandse parlementsleden en met de maatschappelijk geïnteresseerde en betrokken groepen. Alleen indien in Vlaanderen en in Nederland "van onder uit" een éénsgezind standpunt kan groeien, heeft een investering in een Vlaams-Nederlands Huis in Brussel kansen op een duurzaam succes.

Aangezien Nederland de eerste buitenlandse partner van Vlaanderen is, zal verder onderzocht worden hoe de officiële vertegenwoordiging van Vlaanderen in Nederland zo efficiënt mogelijk en op het hoogste niveau kan georganiseerd worden.

1.2. De buurlanden : Luxemburg, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk

"Liever een goede buur dan een verre vriend"

Onze onmiddellijke buurlanden Luxemburg, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn belangrijke partners voor Vlaanderen en dit om meerdere redenen.

Hun geografische nabijheid vraagt om gemeenschappelijke antwoorden op behoeften en problemen, in het bijzonder op het vlak van milieu, ruimtelijke ordening, verkeer, infrastructuur en een goede en veilige leefomgeving voor de burgers. Op al deze terreinen is Vlaanderen gehecht aan een goed nabuurschap. Het belang van een goed nabuurschap is het meest duidelijk in het geval van Frankrijk, waarmee Vlaanderen een niet onbelangrijke gemeenschappelijke grens heeft.

Zowel Vlaanderen als Frankrijk zijn dan ook, samen met Nederland, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, partij bij de Verdragen inzake de bescherming van de Schelde en van de Maas, ondertekend in Charleville-Mézières op 26 april 1994 en in Antwerpen op 17 januari 1995. Ook het zeer intense verkeer met onze buurlanden via het spoor (HST), de autowegen als de waterwegen vraagt om afstemming van beleid.

Onze buurlanden behoren eveneens tot de belangrijkste handelspartners van Vlaanderen. Voor Duitsland en, in mindere mate, Frankrijk, is de Vlaamse havenregio een belangrijke schakel met de rest van de wereld. De Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel en de andere Belgische gewestelijke diensten werken samen met Luxemburg op het vlak van de gezamenlijke bevordering van de buitenlandse handel.

Ook historisch, cultureel en toeristisch zijn er sterke en intense banden tussen Vlaanderen en zijn buurlanden, die maken dat Vlaanderen belang heeft bij de verdere uitbouw van de goede relaties met deze landen. Zo zijn de drukbevolkte verstedelijkte gebieden van Duitsland (Ruhr), Frankrijk (Parijs, Rijsel) en het Verenigd Koninkrijk (Greater London), ongetwijfeld nog groeipolen voor het toerisme in Vlaanderen, vooral op het vlak van onze kunststeden en het kusttoerisme. Deze gebieden vormen ook een belangrijke "markt" voor Vlaamse kunstenaars.

Vlaanderens buurlanden zijn ook belangrijke partners in de verdere opbouw van Europa. Luxemburg is daarenboven deel van de Benelux waaraan Vlaanderen een nieuwe dynamiek wil geven. Vlaanderen ligt in het hart van de kern van waaruit de Europese gedachte is gegroeid en werd uitgewerkt. Drie van onze burens behoren tot de "grote" EU-lidstaten. Vlaanderen zal een strategie uitbouwen om hen er meer dan vandaag van bewust te maken dat de Europese integratie niet kan slagen indien zij de verscheidenheid van culturen en regio's niet erkent en niet afstapt van de klassieke hiërarchische en centralistische opbouw van Europa door centrale staten.

In dat opzicht biedt Duitsland het voordeel een federale staatsstructuur te hebben, alhoewel de internationale bevoegdheden van de Länder minder ver gaan dan deze van Vlaanderen. Deze Länder zijn belangrijke partners voor Vlaanderen – zeker in de verdere Europese integratie – al zal dit partnerschap zich op een gedifferentieerde wijze ontwikkelen.

Bijzondere aandacht zal gaan naar de versterking van de samenwerking met Nordrhein-Westfalen : zowel inzake bevolking (17 miljoen inwoners) als economisch is het de belangrijkste regio in Duitsland. Nordrhein-Westfalen wil zelf ook de banden met Vlaanderen nauwer aanhalen. Het "Haus der Niederlande" in Münster en het "Belgisch Huis" te Keulen moeten Vlaamse venteren op Nordrhein-Westfalen worden.

Er zal eveneens worden nagegaan of het samenwerkingsakkoord dat in 1993 met het Land Baden-Württemberg werd gesloten kan worden uitgebreid tot nieuwe domeinen.

In Frankrijk is de regio Nord-Pas-de-Calais de belangrijkste partner van Vlaanderen : zowel om economische, geografische, als historische, culturele en taalkundige redenen.

De samenwerking ontwikkelt zich pragmatisch, maar is vrij intensief en situeert zich op diverse terreinen, in het bijzonder infrastructuur. De basis

daarvan vormt de gemeenschappelijke intentieverklaring die Vlaanderen met Nord-Pas-de-Calais sloot in 1990. De grensoverschrijdende INTERREG-projecten hebben aan deze samenwerking meer diepgang verschaft.

De laatste jaren heeft zich een opmerkelijke evolutie afgespeeld, waarbij op een natuurlijke en spontane manier toenadering en samenwerking groeit tussen de Zuidnederlandse provincies, de Belgische deelstaten, de Duitse buurländer, de Franse buur-regio's en Engelse "Counties". De Euroregio met Kent, Nord-Pas-de-Calais, Vlaanderen, Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is hiervan één voorbeeld. Er ontstaat ontegensprekelijk in een straal van 200 km rond Brussel een Europees regionaal kerngebied met nieuwe kansen voor economische groei van Vlaanderen.

Vlaanderen zal daarom de banden met zijn buurlanden en -regio's versterken, in het bijzonder met het oog op :

- * de oplossing van grensoverschrijdende problemen inzake verkeer, milieu, ruimtelijke ordening, dienstverlening aan de burgers enz. ;
- * de versterking van de culturele en economische banden ;
- * de afstemming van de politieke visie op de ontwikkeling van Europa ;
- * de versterking van de effectieve en zichtbare aanwezigheid en uitstraling van Vlaanderen in deze landen.

De Europese Unie reikt hiervoor met het INTERREG II-programma en met het interregionale samenwerkingsprogramma van artikel 10 van het EFRO nieuwe mogelijkheden aan om in "nieuwe" domeinen grensoverschrijdende en interregionale samenwerking tot stand te brengen. Nu kunnen ook in de welzijnssector, de culturele en de onderwijssector projecten worden ontwikkeld. De aanpak van de grenscriminaliteit en de telecommunicatie zorgen voor nieuwe uitdagingen in de interregionale samenwerking met de buurlanden.

De afstemming van de grensoverschrijdende en interregionale samenwerking op de algemene beleidsopties inzake de ontwikkeling van Vlaanderen zal het interne beleid in Vlaanderen versterken en de uitstraling en aantrekkingskracht van Vlaanderen in het buitenland vergroten.

1.3. De overige EU-Lidstaten

De overige EU-Lidstaten zijn vooral belangrijk als partner in de EU. Minder dan de buurlanden zijn ze als individueel land prioritair voor Vlaanderen.

Voor de Noordeparten landen Denemarken, Zweden en Finland zijn, omwille van hun vergelijkbare omvang en hun zelfbewuste maar tegelijk open culturele identiteit, interessante bondgenoten van Vlaanderen in de realisatie van het Europa van de Culturen.

Oostenrijk verdient bijzondere aandacht omwille van zijn brugfunctie in Centraal-Europa op politiek, economisch en cultureel gebied. Ook zijn federale staatsstructuur moet Vlaanderen ertoe aanzetten om met dat land en zijn deelstaten nauwe betrekkingen te onderhouden : in het spoor van de Duitse Länder zijn ook de Oostenrijkse deelstaten bijzonder geïnteresseerd in samenwerking met Vlaanderen.

Hetzelfde geldt voor Spanje, al is de graad van autonomie van de verschillende regio's zéér uiteenlopend. De meest interessante partner van Vlaanderen is Catalonië, zowel economisch, politiek als cultureel. Samen met Vlaanderen is Catalonië pionier en voorvechter van de regionale opbouw van Europa. De betrekkingen tussen beide regio's zijn dan ook intens sinds 1992. Zij zullen verder worden versterkt en uitgebouwd via een samenwerkingsakkoord. Sinds kort profileren ook andere Spaanse regio's zich sterker in de bevordering van "het Europa van de Culturen" (bv. Baskenland). Ook met hen zullen permanente betrekkingen onderhouden worden.

Spanje in het algemeen en ook Italië bieden om historische en culturele redenen, interessante perspectieven voor een versterkte culturele uitwisseling met Vlaanderen. Eeuwen geleden gaven Vlaamse musici, schilders en beeldhouwers de toon aan in de grote steden van Zuid-Europa. Vandaag bestaat in die steden opnieuw grote belangstelling voor de Vlaamse cultuur.

1.4. Centraal- en Oost-Europa

De landen van Centraal- en Oost-Europa zullen ook in de komende jaren prioritaire partners blijven voor Vlaanderen. De democratische, sociale en economische hervormingen die in deze landen werden opgestart, hebben tot gevolg dat zij zelf vragende partij zijn voor ondersteuning van deze hervormingsprocessen vanuit het buitenland.

Vlaanderen wil solidair zijn met deze landen en heeft ook zelf belang bij de politieke stabiliteit en de economische groei in deze regio van Europa, die interessante toekomstperspectieven biedt voor onze bedrijven.

Dit geldt bij uitstek voor die landen die nu reeds kandidaat zijn of zich voorbereiden op het lidmaatschap van de Europese Unie, met name Hongarije, Polen, de Tsjechische Republiek, Slowakije, Roemenië, Bulgarije, Slovenië en de Baltische Staten Letland, Estland en Litouwen. Vlaanderen zal zijn bilaterale samenwerking vooral richten op programma's die deze landen dichter brengen bij het EU-lidmaatschap.

De vergelijkbare omvang en ingesteldheid van Vlaanderen en de meeste van deze landen vergemakkelijkt de betrekkingen : elke vrees voor dominantie door één van beide partijen is daarbij afwezig.

Vlaanderen streeft ernaar met deze landen bilaterale verdragen te sluiten die betrekking hebben op

alle Vlaamse bevoegdheden. Dergelijke verdragen werden reeds gesloten met Polen en met Hongarije (1994) en worden voorbereid voor Letland, Estland en Litouwen.

De nieuwe belangstelling voor en van de Baltische Staten vloeit voort, naast de reeds genoemde redenen, uit een vergelijkbare positie. Vlaanderen vormt met Nederland sinds oudsher één van de belangrijkste havengebieden ter wereld en de toegangspoort tot een groot deel van Europa. Ook de Baltische Staten hebben een lange maritieme en portuaire traditie die door de Europese éénwording en de democratisering in Centraal- en Oost-Europa nieuw leven wordt ingeblazen : zoals de Noordzee wordt de Baltische Zee meer en meer een Europese Zee. Daardoor kunnen de historische banden tussen de Hanze-steden nieuw leven worden ingeblazen.

Naast bilaterale samenwerking met de landen van Centraal- en Oost-Europa zal Vlaanderen zijn inspanningen voor deze regio in het raam van de multilaterale samenwerking verderzetten en versterken (EU-programma's, Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling). De Vlaamse bijdrage zal voortdurend getoetst worden aan de efficiëntie en effectiviteit van de hulpprogramma's enerzijds en aan de participatie van Vlaamse bedrijven en instanties anderzijds.

In Oost-Europa zijn ook Rusland en Oekraïne interessante partners voor Vlaanderen. Het zijn grote landen, met een enorme potentiële markt voor de uitbouw van economische en handelsrelaties. Vanzelfsprekend is het aangewezen de samenwerking met die landen te concentreren, hetzij op deelreinen – zo is er in Rusland een zeer grote belangstelling voor ondersteuning op het vlak van onderwijs en welzijn – hetzij op bepaalde regio's in die landen. Voor Rusland is dat in de eerste plaats de stad Sint-Petersburg en de regio Leningrad, om gelijkaardige redenen als voor de Baltische Staten.

1.5. Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Het Middellandse-Zeegebied is voor de Europese Gemeenschap van groot strategisch belang. De Gemeenschap en haar partners in dit gebied zijn op talrijke domeinen van elkaar afhankelijk. Instabiliteit in deze regio zou niet alleen voor de desbetreffende landen zelf, maar ook voor alle landen van de Unie negatieve gevolgen hebben. Het is daarom voor de Gemeenschap van vitaal belang een nieuw partnerschap met de Mediterrane derde landen tot stand te brengen en op die manier te komen tot een Euro-Mediterrane zone van vrede, stabiliteit en welvaart.

Om deze vrede en stabiliteit te consolideren, wil de Gemeenschap deze landen helpen de politieke, economische en sociale uitdagingen waarvoor zij staan het hoofd te bieden. De ondersteuning van politieke hervormingen en de bescherming van de mensenrechten en de vrijheid van meningsuiting teneinde het extremisme te beteugelen zijn prioritair. Ook steun bij de economische transformatie – die de mogelijkheden voor handel en investeringen

sterk vermeederen -, de bevordering van het sociaal-economisch evenwicht en steun voor regionale integratie tussen de landen onderling, zijn belangrijke instrumenten voor het bereiken van welvaart en stabiliteit.

Vlaanderen zal zich inschrijven in het samenwerkingsbeleid dat de Europese Unie op basis van de Conferentie van Barcelona (1995) zal uitwerken ten aanzien van de Middellandse Zee-landen.

Met landen uit de Maghreb zal Vlaanderen verder overleggen om de voorwaarden van een betere integratie van migranten uit die landen te waarborgen. De culturele akkoorden die gesloten zijn met deze landen zijn een belangrijk middel om elkaars wederzijdse sociale en culturele eigenheid beter te leren kennen en begrijpen. De Marokkaanse immigranten vormen de belangrijkste migrantengroep in Vlaanderen. Met het oog op een betere integratie is in het raam van het cultureel akkoord met Marokko een speciale Vlaams-Marokkaanse werkgroep opgericht die geregeld overleg pleegt over specifieke onderwijsprojecten en -programma's voor Marokkaanse jongeren in Vlaanderen.

Het vredesakkoord tussen Joden en Palestijnen kwam met de hulp van de internationale gemeenschap tot stand. Het akkoord is broos en onvolkomen. Het akkoord kan maar overleven indien de internationale gemeenschap hulp blijft bieden bij de uitvoering ervan. Vlaanderen kan hierbij ook eigen inspanningen leveren door zowel met de Palestijnse staat in wording als met Israël samenwerking tot stand te brengen. Israël biedt overigens interessante perspectieven op het vlak van economie, wetenschap, technologie en cultuur.

1.6. Afrika ten zuiden van de Sahara

Op haar vergadering van 7 december 1994 besliste de Vlaamse regering het beleid t.a.v. de Republiek Zuid-Afrika te erkennen als de prioriteit van het buitenlands beleid van Vlaanderen in Afrika. Deze beslissing was mogelijk geworden dankzij de historische veranderingen die zich in Zuid-Afrika in de loop van 1994 hadden voorgedaan en waarbij reële kansen werden gecreëerd om te komen tot een duurzame democratisering en economische ontwikkeling in een open en verdraagzame niet- raciale samenleving.

In een resolutie van 19 april 1994 heeft de Vlaamse Raad zich verheugd over de veranderingen die de vreedzame overgang naar een apartheidsvrije samenleving helpen bewerkstelligen. De Vlaamse Raad heeft de wens uitgedrukt te komen tot een breed akkoord dat alle relevante beleidsdomeinen voor de wederopbouw van de Zuidafrikaanse samenleving bestrijkt die tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap behoren.

In de intentieverklaring tussen de Vlaamse regering en de regering van de republiek Zuid-Afrika, ondertekend op 4 november 1994 en bekrachtigd door de Vlaamse regering op 7 december 1994, worden als prioritaire domeinen voor samenwerking genoemd : onderwijs en vorming, KMO-

beleid, huisvesting, plattelandsontwikkeling, gemeenschapsvorming, wetenschapsbeleid en taal en cultuur. De taalverwantschap is ongetwijfeld een belangrijke element bij het invullen van de nieuwe culturele betrekkingen met Zuid-Afrika, maar acties op dit terrein mogen niet indruisen tegen de politiek van gelijkberechtiging van de diverse taalgroepen. Bovendien kan Vlaanderen door zijn ervaring een belangrijke bijdrage leveren tot het bevorderen van de meertaligheid in Zuid-Afrika. De promotie van het Nederlands wordt het best doorgevoerd in het kader van de Nederlandse Taalunie.

De politiek t.o.v. Zuid-Afrika moet ook ruimer bekeken worden in het kader van de rol die dat land zou kunnen spelen in de aanzwengeling van de ontwikkeling in geheel Zuidelijk Afrika.

De samenwerking met Zuid-Afrika zal in de komende jaren geïntensifieerd worden. In afwachting van de ondertekening van een algemeen akkoord worden sinds eind 1994 door Vlaanderen projecten gefinancierd ter ondersteuning van de democratisering, de economische ontwikkeling, de ontplooiing van de tot nu toe achtergestelde bevolkingsgroepen en de bevordering van de meertaligheid. Deze steun zal ook de volgende jaren worden voortgezet. Voorts zal de mogelijkheid tot het uitbouwen van een ontmoetingsplaats en promotiepunt van de Vlaamse cultuur in Zuid-Afrika onderzocht worden.

Vlaanderen mag Centraal-Afrika niet loslaten. De moeilijkheden waarmee landen als Zaïre, Rwanda en Burundi kampen, hebben vele oorzaken. Grote verliezer is de burgerbevolking die zoekt te overleven met schaarse middelen of massaal op de vlucht slaat op zoek naar meer heil in andere gebieden van de regio. Vlamingen kunnen niet onverschillig blijven voor het vele leed en onrecht. In overleg met de federale regering zal nagegaan worden welke eigen initiatieven Vlaanderen kan nemen om de stabiliteit in deze regio te vergroten en bij te dragen tot de verbetering van de levenskwaliteit van de bevolking.

1.7. Amerika

De Verenigde Staten van Amerika en Canada behoren tot de belangrijkste handels- en investeringspartners van Vlaanderen en zijn vanuit dat oogpunt prioritair. De Vlaamse regering zal bijzondere aandacht besteden aan het optimaliseren van de mogelijkheden die geboden worden door de aanwezigheid in de Verenigde Staten van een grote groep officiële vertegenwoordigers zoals de gemeenschapsattaché, de investeringsprospectoren en de handels- en economische vertegenwoordigers.

Het Vlaams cultuurgebeuren krijgt meer en meer belangstelling in de Verenigde Staten van Amerika. De tijd is rijp om meer offensief deze immense kunstmarkt te bewerken en aldus bijkomende kansen te bieden aan onze kunstenaars en het imago van Vlaanderen nog meer uitstraling te geven.

Canada is voor Vlaanderen ook belangrijk als gefederaliseerd land. Met het Engelstalige Alberta werd een wetenschappelijk en technologisch akkoord gesloten ; terwijl het franstalige Québec de eerste regio is waarmee Vlaanderen een algemeen akkoord (Entente) sloot dat alle bevoegdheden van de Vlaamse regering omvat. Na het referendum in Québec over mogelijke autonomie t.a.v. Canada zal duidelijk zijn welke koers Québec verder zal varen. De gelijkgestemdheid en de grote economische, culturele, wetenschappelijke en technologische mogelijkheden zijn evenveel redenen om de samenwerking met Québec te onderhouden en verder uit te breiden.

In Latijns Amerika is Chili door zijn gestage economische groei en stabiele politieke situatie een interessante partner voor zowel de particuliere sector als de overheid. Chili beschouwt Vlaanderen als zijn maritieme toegangspoort tot Europa voor de afzet van zijn fruitproductie en zijn grondstoffen. Voor Vlaanderen biedt Chili toegang tot een continent dat omwille van zijn omvang en zijn afstand niet gemakkelijk toegankelijk is. De uitvoering van het samenwerkingsakkoord (1995) zal belangrijke opportuniteiten voor Vlaanderen creëren, vooral op het vlak van economie en handel, infrastructuur en technologie.

Brazilië is een economische grootmacht in wording binnen het Latijnsamerikaanse continent en neemt in de vrijhandelsassociatie Mercosur een strategische positie in. Het is bovendien federaal georganiseerd. In Brazilië bestaat een groeiende interesse voor Vlaanderen, niet alleen om commercieel-economische redenen wegens de gunstige ligging van Vlaanderen in Europa maar ook op cultureel gebied. Vlaanderen wil hieraan de gepaste aandacht besteden.

In haar resolutie van 10 juli 1991 vroeg de Vlaamse Raad prioriteit voor de samenwerking met de landen die tot onze taalgemeenschap behoren ; meer bepaald wat de geografische concentratie van de culturele akkoorden betreft. Voor Amerika gaat het concreet om de Nederlandse Antillen en Suriname. De Vlaamse Raad verbond hieraan de strikte voorwaarde dat de grondregels van de democratie en de mensenrechten worden gerespecteerd. Hieraan moeten, zoals voor Zuid-Afrika, twee modaliteiten worden toegevoegd : respect voor de meertaligheid van de betrokken landen en inschakeling van de Nederlandse Taalunie waar mogelijk. Onder deze voorwaarden moet onderzocht worden of en hoe Vlaanderen specifieke initiatieven t.o.v. deze landen kan ontwikkelen.

1.8. Azië

De Vlaamse regering besliste op 23 juni 1993 om de officiële relaties met China terug op te starten. Zowel politiek als economisch is China een wereldmacht in wording waar belangrijke mogelijkheden liggen voor Vlaanderen op het vlak van economische en handelsrelaties. Bovendien kan Vlaanderen een nuttige bijdrage leveren tot de modernisering van het land inzake bijvoorbeeld

onderwijs, wetenschap en technologie en de vorming van KMO-kaders. Ook de bewogen geschiedenis van het land en zijn fascinerende cultuur zijn belangrijke aanknopingspunten voor de uitbouw van nieuwe relaties. Op al de genoemde terreinen zal de samenwerking tussen China en Vlaanderen versterkt worden. Nochtans dient de situatie inzake het respect van de mensenrechten aandachtig gevolgd te worden.

De "Asian-Pacific Region" is een belangrijke economische groeipool. Het buitenlands beleid van Vlaanderen zal dan ook gericht zijn op het tijdig herkennen en kenbaar maken aan Vlaamse geïnteresseerden van opportuniteiten die zich daar aandienen. De Vlaamse handels- en economische vertegenwoordigers en investeringsprospectoren zullen hierbij een eersterangrol spelen.

In het bijzonder verdienen de politieke opbouw en de economische groei van de ASEAN-landen (Indonesië, Maleisië, Filipijnen, Singapore, Thailand, Brunei en nu ook Vietnam) alle aandacht. De ASEAN ontwikkelt zich meer en meer tot een organisatie voor economische ontwikkeling. Als reactie op de North American Free Trade Area (NAFTA) en de Europese Unie (EU) staat zelfs sinds enkele jaren de oprichting van een ASEAN Free Trade Area (AFTA), tegen het jaar 2008, op de agenda van ASEAN. Verwacht wordt dat AFTA een belangrijke bijdrage zal leveren tot een snelle economische groei in de lidstaten van ASEAN.

Binnen de Asean-landen lijkt Viëtnam een bijzonder interessante partner te kunnen worden voor Vlaanderen : de mogelijkheden voor Vlaamse ondernemingen (bv. uitbouw van havens, baggerwerken), de opportuniteiten voor samenwerking op het gebied van onderwijs, cultuur en gezondheidsbeleid, zouden kunnen leiden tot het versterken van de samenwerking met Vietnam. De Vlaamse Vereniging voor Opleiding en Technische Bijstand in het Buitenland is er trouwens reeds actief.

Niet alleen om zijn economische ontwikkeling maar ook om zijn taalverwantschap vraagt Indonesië bijzondere aandacht. Ook hier zal rekening worden gehouden met de reeds eerder genoemde voorwaarden en modaliteiten inzake democratie en mensenrechten.

Japan is en blijft een economische wereldmacht. Japanse investeringen en de vestiging van Japanse bedrijven in Vlaanderen zijn belangrijk voor onze tewerkstelling, terwijl de Japanse markt een interessant potentieel vormt voor onze export. Op het culturele vlak is de wederzijdse belangstelling groot ; voor Vlaamse kunstenaars biedt Japan belangrijke podia en een geïnteresseerd publiek. Het belang dat gehecht wordt aan Japan als partner voor Vlaanderen vertaalt zich in de aanwezigheid van Vlaamse economische en handelsvertegenwoordigers, een gemeenschapsattaché en een technologisch attaché en het Belgium Flanders Exchange Center in Osaka.

2. De Europese Unie, de Benelux en de Vereniging van de Regio's van Europa (VRE)

2.1. De Europese Unie

2.1.1. Inleiding

De Europese Unie staat op een belangrijk punt in haar geschiedenis. Vandaag staat de Europese integratie voor twee uitdagingen van formaat. Enerzijds staat zij voor de onvermijdelijke uitbreiding naar de landen van Centraal- en Oost-Europa en anderzijds staat een onafwendbare verdieping van de Europese constructie voor de deur. De hervormingen die hiermee gepaard gaan, moeten van de Europese Unie een meer democratische unie maken.

Opiniepeilingen laten uitschijnen dat niet eens 50% van de Europeanen zich betrokken zou voelen bij "Europa". Opvallend echter is dat driekwart van de Europese burgers toch verlangt dat zijn of haar regio deelneemt aan de Europese besluitvorming. Voor 9 Europeanen op 10 is het concept regio immers geen abstract begrip. De regio waarmee men zich identificeert is vaak een in territorium begrensd gebied – kleiner dan het land waarin men woont – en wordt omschreven als een fysische, sociale en culturele ruimte "waarin men zich thuisvoelt".

Opdat Europa werkelijk "ons huis" zou worden, zal zijn integratie meer van onderuit moeten opgebouwd worden. De regio's en culturen moeten de eerste bouwstenen van Europa zijn. Het volstaat niet alleen een belangengemeenschap tussen staten tot stand te brengen. De Europese, nationale én regionale overheden moeten op basis van gelijkwaardigheid ook onder elkaar een belangengemeenschap vormen.

Bij de afwerking van het Europese Huis moeten zij in het bijzonder gezamenlijk werk maken van :

- het samenlevingsmodel en de doelstellingen die met de Europese integratie nagestreefd worden ;
- de democratische vertaling van dit model naar de burgers toe en de doorzichtigheid van de Europese instellingen ;
- een nauwkeurige bevoegdheidsafbakening voor de drie niveaus – regio's, lid-staten en unie – volgens een correcte interpretatie van het subsidiariteitsbeginsel ;
- de verhouding van Europa tot de rest van de wereld.

Het federale België geeft Vlaanderen directe toegang tot de Europese besluitvorming voor een reeks van beleidsterreinen, afgebakend in het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. Dit is een unicum in de Europese Unie. Vlaanderen zal de voorziene mogelijkheden maximaal benutten om een eigen inbreng in de Europese besluitvorming te doen. Het samenwerkingsakkoord en zijn toepassing zullen in de toe-

komst nog beter aangepast moeten worden aan de bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten (bv. op het gebied van leefmilieu, telecommunicatie, regionaal beleid).

2.1.2. De Intergouvernementele Conferentie van 1996

De Vlaamse regering doet het nodige opdat haar inbreng in de Intergouvernementele Conferentie van 1996 voor haar bevoegdheidsdomeinen en de specifieke belangen van Vlaanderen verzekerd is. Bijgestaan door een interdepartementele werkgroep op ambtelijk niveau pleegt een interkabinet-tengroep hierover stelselmatig overleg. De eerste standpuntbepaling van de Vlaamse regering op 27 september 1995 werd in het federale standpunt ingebracht via de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid.

De kernpunten van dit standpunt kunnen als volgt worden samengevat :

- Europa moet op federale beginselen gebouwd worden, waarin de culturele diversiteit wordt gerespecteerd en bevorderd ;
- ook bij de uitbreiding van de Unie mag niet geraakt worden aan het taalregime van de instellingen en organen van de Unie ;
- het subsidiariteitsbeginsel moet verfijnd en correct toegepast worden ; in het licht hiervan dient een discussie geopend te worden over de exclusieve bevoegdheden van de Unie, de Lidstaten en de regio's ;
- regio's moeten rechtstreeks toegang kunnen krijgen tot het Hof van Justitie ;
- het Comité van de Regio's moet omgevormd worden tot een volwaardig orgaan van de Unie, dat alleen Europese regio's vertegenwoordigt.

De Vlaamse regering zal initiatieven steunen om de betrokkenheid en de gevoeligheid van de Vlaming voor het Europees integratieproces te verhogen. De wijziging van de Verdragen die bepalend zal zijn voor het toekomstig uitzicht van de Europese Unie mag niet opnieuw een gebeuren worden waarin burgers geen (h)erkenning vinden.

2.1.3. De Europese Structuurfondsen

Economische groei en duurzame werkgelegenheid zijn een topprioriteit van de Vlaamse regering. In het terugdringen van de werkloosheid zijn opleiding en vorming belangrijke instrumenten. Vlaanderen zal maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die de Europese Unie via haar Structuurfondsen aanbiedt om opleidingsinitiatieven mogelijk te maken.

De doelstellingen van de Europese Structuurfondsen zijn :

Doelstelling 1 : bevordering van de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand ;

Doelstelling 2 : omschakeling van regio's die zwaar door de achteruitgang van de industrie worden getroffen (Limburg en Turnhout) ;

Doelstelling 3 : bestrijding van langdurige werkloosheid en vergemakkelijking van de inschakeling van jongeren en met uitsluiting van de arbeidsmarkt bedreigde personen ; het bevorderen van gelijke kansen voor vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt ;

Doelstelling 4 : vergemakkelijking van de aanpassing van de werknemers aan de gewijzigde omstandigheden in het bedrijfsleven en aan de ontwikkeling van de produktiestelsels ;

Doelstelling 5 : bevordering van de ontwikkeling van het platteland door :

- a) versnelling van de aanpassing van landbouwstructuren als gevolg van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ;
- b) vereenvoudiging van de ontwikkeling en structurele aanpassing van het platteland (Westhoek en Meetjesland) ;

Doelstelling 6 : bevordering van de ontwikkeling en structurele aanpassing van regio's met een extreem lage bevolkingsdichtheid.

De Communautaire Initiatieven WERKGELEGENHEID en ADAPT zijn bedoeld om op het vlak van een curatief en pro-actief arbeidsmarktbeleid transnationale partnerschappen en pilootprojecten op te zetten. In transnationale programma's heeft Vlaanderen reeds enige ervaring opgebouwd in het kader van EUROFORUM, NOW en HORIZON.

De Communautaire Initiatieven van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling die betrekking hebben op Vlaanderen zijn INTERREG (grensoverschrijdende samenwerking), URBAN (stadsontwikkeling en -herwaardering in Antwerpen) en RECHAR (reconversie van de mijnindustrie).

De werking van de Comités van Toezicht zal worden geoptimaliseerd. Uit de diverse evaluatiestudies is gebleken dat de Comités van Toezicht nog te weinig geïnvesteerd hebben in de inhoudelijke opvolging van het programma en teveel aandacht besteed hebben aan de technisch-procedurele bespreking. Initiatieven zullen genomen worden om het toezicht op de uitvoering van de programma's te verbeteren : de informatisering ervan zal de controle erop verhogen, de on-going evaluatie zal constante bijsturing van de programma's mogelijk maken. Ook zullen seminaries, vormingssessies en trainingen georganiseerd worden voor promotoren teneinde een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de programma's.

De problemen van de voorfinanciering van ESF-middelen zullen worden opgevangen door het "Fonds voor voorfinanciering" te operationaliseren. Er zal onderzocht worden hoe de ESF-programma's structureel gefinancierd worden. Ook zal aandacht uitgaan naar de afstemming tussen de diverse Europese programma's inzake tewerkstelling en beroepsopleiding.

Voor de periode 1995-1999 zijn de Europese middelen sterk teruggelopen. De uitdaging zal daarom erin bestaan de efficiëntie van de maatregelen te verhogen en de vernieuwingen structureel in te bouwen in het bestaande kader. Met doelstelling 4 (opleiding werknemers) zal bovendien een belangrijke impuls gegeven worden aan de uitbouw en vernieuwing van het opleidingsbeleid in de bedrijven.

Overzicht van de voorziene middelen (raming in BEF)

Doelstelling 3	1994 – 1999	7,7 mia
Doelstelling 4	1994 – 1996	702 mio
Werkgelegenheid	1994 – 1999	482 mio
Adapt	1994 – 1999	597 mio
Doelstelling 2 – Limburg	1994 – 1996	456 mio
Doelstelling 2 – Turnhout	1994 – 1996	182 mio
Doelstelling 5b – Westhoek	1994 – 1999	115 mio
Doelstelling 5b – Meetjesland	1994 – 1999	63 mio
Euroregio Maas – Rijn	1994 – 1999	1,4 mia
Euroregio Scheldemond	1994 – 1999	440 mio
Benelux Middengebied	1994 – 1999	760 mio
West-Vlaanderen/ Nord-Pas-de-Calais	1994 – 1999	720 mio
URBAN	1994 – 1999	600 mio
RECHAR	1994 – 1999	1,3 mia

2.1.4. Andere Europese aandachtspunten

Nu Vlaanderen voor de meeste van zijn bevoegdheden in samenspraak met de andere deelgebieden rechtstreeks kan deelnemen aan de Europese besluitvorming, moet nog meer dan vroeger werk gemaakt worden van een tijdige en correcte toepassing van de Europese regelgeving. Ook zal uitvoering worden gegeven aan de bepalingen van de bijzondere wet van 5 mei 1993 betreffende de internationale bevoegdheden van de Gemeenschappen en de Gewesten, die voorschrijven dat het Vlaamse parlement onmiddellijk moet ingelicht worden over alle voorstellen van verordening en richtlijn van de Europese Commissie en van in het begin betrokken moet worden bij de onderhandelingen over de wijziging van de verdragen.

Een nieuw belangrijk aandachtspunt in het Vlaamse buitenlandse beleid is het beter gebruik maken van diverse Europese programma's die de Europese Unie in het raam van haar buitenlands

beleid ontwikkelt. Dit geldt in het bijzonder voor Europese initiatieven m.b.t. Centraal- en Oost-Europa, de Mediterrane gebieden, het vredesproces in het Midden-Oosten, Zuid-Afrika en Chili.

2.2. De Benelux

Een halve eeuw geleden zetten België, Nederland en Luxemburg door de oprichting van de Benelux in Europa de eerste stappen naar samenwerking en integratie. Thans vindt die integratie plaats in het kader van de Europese Unie, een kader waarbinnen ook de Benelux moet opereren.

De rol van de Benelux is zeker niet uitgespeeld ; integendeel, het samenwerkingsverband kan nog altijd aan belang winnen in een steeds groter wordende Europese Unie. Een eerste voorwaarde is dan wel dat de organisatie zich snel aanpast aan de nieuwe institutionele realiteit in België. Zo'n omvormingsproces is ondenkbaar en onhaalbaar zonder de betrokkenheid van de Gemeenschappen en Gewesten. Het overgrote deel van de beleidsdomeinen waarin de Benelux actief is, behoren trouwens niet meer tot de bevoegdheden van de federale overheid. In plaats van 3 partners telt de Benelux er nu 6 en dat geeft de samenwerking een heel ander karakter.

De Benelux moet zich verder profileren als een intern én extern georiënteerde belangengemeenschap in de Europese Unie. Extern, in zoverre het de violen kan afstemmen tussen de zogenaamde "kleine lidstaten" in het centrum van de Europese Unie. Intern, in zoverre het zich verder ontwikkelt tot instrument voor afstemming van beleid. Ruimtelijk ordeningsbeleid, vergunningenbeleid, grensarbeid, grensoverschrijdende samenwerking, ... : het zijn allemaal domeinen waarin voor de inwoners van en de bedrijven in de Benelux een grotere coherentie en minstens een verzoenbaarheid moet bestaan tussen de verschillende nationale en regionale regelgevingen. Het Benelux-verband is ook aangewezen om op interregionaal niveau richting te geven aan de invulling van grote beleidslijnen die in de Europese Unie worden uitgetekend, bv. op het gebied van economische groei en ontwikkeling.

Het rapport van de Wijzen over de toekomst van de Benelux is afgewerkt. Nu zal de politiek er iets van moeten maken. Regionale samenwerkingsverbanden in Europa zullen aan belang winnen naarmate de Europese Unie groter wordt. De Scandinavische landen werken trouwens ook onderling intens samen, zelfs nu ook Zweden en Finland lid van de Unie geworden zijn. In deze bredere Europese context kan de Benelux-samenwerking niet langer exclusief in een vertikale as beschouwd worden, maar dient de Benelux zich ook horizontaal te oriënteren met een blik op Noord-Frankrijk en de Westduitse grensregio's. De Benelux maakt in Europa immers deel uit van een breder kerngebied gaande van de Oostengelse "counties" over Noord-Frankrijk tot West-Duitsland.

2.3. De Vereniging van de Regio's van Europa (VRE)

De Vereniging van de Regio's van Europa viert in 1995 haar 10-jarig bestaan. De start van de feestelijkheden vond plaats op 19 oktober 1995 in Antwerpen, waar Vlaanderen als gastheer optrad voor een bijeenkomst van de Algemene Vergadering van de VRE.

De VRE heeft tot doel het regionalisme in Europa en de interregionale samenwerking te bevorderen. Zij streeft naar een volwaardige erkenning van het regionale niveau als bestuursniveau in Europa. Ook nam zij het voortouw in de promotie van samenwerking tussen regio's uit West- en Oost- en Centraal-Europa. Vlaanderen is vice-voorzitter in de VRE én voorzitter van commissie II ter bevordering van de Oost-West-samenwerking.

De VRE heeft meer dan ooit in de komende periode op verschillende "fronten" een actief beleid te voeren. De VRE wil de enige representatieve politieke beweging van de regio's en het regionalisme in Europa zijn. Daartoe moet ze samenbrengen en mobiliseren, moet ze het publieke debat aanwakkeren en nieuwe politieke ideeën ontwikkelen, moet ze de belangen van de regio's en het regionalisme met concrete acties behartigen.

De oprichting van het Comité van de Regio's door het Unieverdrag was voor de VRE een eerste bekroning van haar werkzaamheden. Maar haar werk is niet af. Zij moet volwaardig blijven deelnemen aan het debat over de Intergoevernementele Conferentie en aan de voorbereiding van de volgende stappen op de weg naar de integratie van de Europese regio's in het Europese besluitvormingsproces. De VRE moet verder opkomen voor een versterking van de rol van de regio's in de Raad van Europa en bij de Organisatie voor Vrede en Veiligheid in Europa. De VRE moet de samenwerking met de regio's van Centraal- en Oost-Europa blijven verdiepen. De VRE moet blijven toezien op het respect van de culturele diversiteit van Europa.

Europa heeft belang bij verscheidenheid. De VRE kan als een soort "Culturele alliantie" van de bevordering van deze verscheidenheid haar waarmerk maken en zorgen voor het noodzakelijke complement aan de economische en monetaire unie. Alleen op die manier zal Europa werkelijk aanvaard worden door haar burgers en culturen.

In onze moderne wereld tekent zich een dubbele evolutie af : enerzijds een tendens tot globalisering met de totstandkoming van verschillende grote regionale samenwerkingsverbanden (EU, NAFTA, APEC, ...) ; anderzijds een tendens tot regionalisering met de afstand van bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan regio's, deelstaten en autonome gemeenschappen. Deze twee tendensen horen niet langer contradictorisch te zijn maar eerder als elkaars complement gezien te worden.

Het devies voor de werkzaamheden van de VRE in het komende decennium zou daarom kunnen zijn : "Think globally, act regionally".

3. Multilaterale samenwerking

3.1. Het belang van multilaterale organisaties voor Vlaanderen

De multilaterale samenwerking in het raam van internationale organisaties bevindt zich in een cruciale fase. Het debat omtrent de toekomstige rol van de Verenigde Naties is hiervan een sprekend voorbeeld.

De Vlaamse regering is er zich van bewust dat verschillende multilaterale organisaties een bijdrage kunnen leveren tot de algemene doelstellingen van haar buitenlands beleid.

Beslissingen met een directe weerslag op het leefmilieu, de arbeidsverhoudingen, het onderwijs, de volksgezondheid en vele andere domeinen die direct ingrijpen in het leven van de Vlamingen worden voorbereid en genomen in multilaterale organisaties.

Zeer vele nieuwe maatschappelijke inzichten en ontwikkelingen groeien uit initiatieven van internationale organisaties.

Enorme stromen informatie worden via dergelijke organisaties verspreid en kunnen de basis vormen voor een onderbouwd beleid van overheid, ondernemingen en verenigingen.

Een actieve rol spelen binnen multilaterale organisaties en programma's biedt een unieke mogelijkheid tot netwerkvorming, waardoor sneller kan worden ingespeeld op internationaal geboden kansen. Op die manier kan de Vlaamse overheid een internationaal multiplicatoreffect tweebrengen.

Wat in een aantal multilaterale organisaties wordt ondernomen, is dus niet alleen zaak van diplomaten en ambtenaren, maar belangt ook elke burger in Vlaanderen direct aan.

Een belangrijk aantal internationale organisaties is bovendien actief op terreinen die tot de bevoegdheid behoren van Vlaanderen.

3.2. Criteria voor samenwerking in multilateraal verband

In elk buitenlands beleid is een lange termijnstrategie tegenover de activiteiten van internationale instellingen essentieel. Wanneer Vlaanderen dus de kans grijpt een eigen buitenlands beleid te ontwikkelen, dient het eveneens een dergelijke strategie bepalen.

Voor het uitbouwen van deze strategie gaat de Vlaamse regering uit van 4 pijlers : expertise & meerwaarde, een multilateraal forum voor Vlaanderen, het aanbrengen van een door het regionalisme geïnspireerde aanpak en kritische evaluatie.

3.2.1. *Expertise en meerwaarde.*

Vlaanderen zal zijn aandacht en middelen tot samenwerking met internationale organisaties prioritair richten op die organisaties en instellingen waar Vlaamse kennis en expertise een relevante bijdrage in de werking van de organisatie kan betekenen, of waar omgekeerd de ervaring en kennis die binnen een organisatie werd opgebouwd voor Vlaanderen van nut kan zijn. De keuze voor het ontwikkelen van activiteiten binnen deze of gene organisatie of instelling dient dus in functie te staan van de "meerwaarde" van deze activiteit voor de organisatie zelf en voor Vlaanderen.

Hiervoor dient een pro-actief i.p.v. reactief beleid gevoerd te worden, waarbij de sterke punten van Vlaanderen en de Vlamingen maximaal gevaloriseerd kunnen worden. Dit geldt in het bijzonder voor onze KMO-traditie, onze expertise op onderwijsgebied, onze wetenschappelijke en technologische kennis, onze maritieme traditie, onze kennis inzake volksgezondheid, onze traditie van sociale dialoog en de nieuwste evoluties op het gebied van leefmilieu.

3.2.2. *Een multilateraal forum voor Vlaanderen*

De rol van Vlaanderen in multilaterale organisaties wordt eveneens ingepast in de algemene doelstelling om Vlaanderen internationaal een eigen stem te geven. Via deelname aan de werking en de programma's van multilaterale organisaties kan Vlaanderen zijn internationale positie politiek manifesteren t.o.v. meerdere staten, internationale partners en ambtenaren, waardoor een zeker multiplicatoreffect ontstaat voor de erkenning van Vlaanderen door de internationale gemeenschap.

Steeds vaker zijn belangrijke internationale normen en regels het gevolg van onderhandelingen die in multilateraal verband plaatsvinden. Aangezien in België deze normen slechts van kracht kunnen worden met toestemming van de betrokken deelstaten, en ook door hen in de praktijk moeten worden gebracht, is het van belang dat de deelstaten volwaardig bij de multilaterale besluitvorming worden betrokken.

In het samenwerkingsakkoord dat werd gesloten tussen de federale overheid en de gemeenschappen en gewesten over de vertegenwoordiging van België bij internationale organisaties met gemengde bevoegdheden wordt terecht sterk de nadruk gelegd op de noodzaak van overleg. Daarnaast dienen volgens dit akkoord de gemeenschappen en gewesten de kans te krijgen volgens hun prioriteiten mee een stempel te drukken op de Belgische houding binnen deze organisaties. Van deze mogelijkheid zal Vlaanderen maximaal gebruik maken.

Ook zal – steeds meer – de nadruk worden gelegd op een verhoogde participatie van Vlaanderen aan de werkzaamheden van multilaterale organisaties waar Vlaanderen rechtstreeks een rol kan spelen. De bedoeling daarbij zal zijn om Vlaanderen te laten uitgroeien tot een volwaardige partner, recht-

streeks betrokken op beleidsniveau (bv. de Raad van Europa) en bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van concrete programma's en projecten (bv. Internationale Arbeidsorganisatie, Wereldgezondheidsorganisatie, Unesco).

3.2.3. *Aanbrengen van een door het regionalisme geïnspireerde aanpak*

Via elke bijdrage die Vlaanderen levert aan een multilaterale organisatie zal ook worden geprobeerd de belangstelling van die organisatie voor regio's en autonome gemeenschappen te doen toenemen. Binnen de globale tendens naar decentralisatie dient aan multilaterale organisaties te worden aangetoond dat het een verarming zou betekenen wanneer enkel aan staten een rol wordt toebedeeld op het internationale forum.

Omwille van hun directere betrokkenheid bij de bevolking en hun eigen politieke, economische en culturele kenmerken, kunnen ook deelstaten een eigen unieke rol spelen in een effectieve werking van multilaterale organisaties.

3.2.4. *Kritische evaluatie.*

Om te verhinderen dat middelen en mensen onoordeelkundig of zonder tastbare resultaten worden ingezet, zal bij elke beslissing omtrent deelname aan de werkzaamheden en projecten van multilaterale organisaties worden nagegaan of aan deze criteria is voldaan, en hoe dit kan worden geëvalueerd.

Hiervoor zal voor de belangrijkste internationale organisaties een doelgerichte identificatie gebeuren van voor Vlaanderen strategische en interessante beleids- en werkingsdomeinen. Deze identificatie zal de basis vormen van een gecoördineerd Vlaams actieprogramma per organisatie, waarin de in te zetten financiële middelen, de afvaardiging van ambtenaren en experts en de deelname aan programma's en projecten in een meerjarenperspectief worden vastgesteld.

De keuze van multilaterale partners en projecten zal eveneens worden ingepast in de geografische prioriteiten van het Vlaams buitenlands beleid.

Het spreekt voor zich dat de rol die Vlaanderen ook binnen multilaterale organisaties wil en moet spelen in het belang van alle Vlamingen zal moeten worden afgedwongen door respect voor de kwaliteit van zijn tussenkomsten.

3.3. *Specifieke aandachtspunten*

De Vlaamse regering zal een bijzondere aandacht besteden aan de Unesco, bevoegd voor onderwijs, cultuur en wetenschappen.

Deze bijzondere aandacht zal structureel worden ondersteund via de heroprichting van de Vlaamse Unesco-Commissie. Zij zal voor de Vlaamse rege-

ring beleidsvoorbereidend werk leveren, rekening houdend met de Vlaamse prioriteiten in de domeinen waarin de Unesco actief is. De Nationale Commissie zal aangepast worden aan de nieuwe federale structuren. Haar hoofdplicht dient zich te beperken tot een coördinerende rol op federaal niveau. Het te verwachten Belgische lidmaatschap van de Uitvoerende Raad van de Unesco is hiervoor een belangrijke uitdaging. Op het vlak van de projecten zal de samenwerking met de Unesco zich in de eerste plaats richten op een versterking van de programma's m.b.t. onderwijs, wetenschappen en communicatie waarin nu reeds door Vlaanderen een kwalitatieve bijdrage wordt geleverd.

Met de Internationale Arbeidsorganisatie in het algemeen, en met het IAO-opleidingscentrum in Turijn in het bijzonder, bestaan sinds 1991 verregaande vormen van samenwerking. Zo is Vlaanderen actief betrokken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van projecten in Polen, Tsjechië, Slowakije en Hongarije. Vlaanderen zal blijven meewerken aan projecten op het gebied van opleiding en vorming van ambtenaren, de ondersteuning van de private sector – en in het bijzonder van de KMO-sector – en de bevordering van de sociale dialoog. Eventueel kunnen ook in Zuid-Afrika initiatieven opgestart worden.

Op dit ogenblik zijn er besprekingen aan de gang met de Wereldgezondheidsorganisatie met het oog op een formele samenwerking. Mogelijke interventiedomeinen waarin Vlaanderen een meerwaarde kan bieden, zijn de thuisverzorging, de gehandicaptenzorg en de volksgezondheid.

Binnen de Raad van Europa zal gestreefd worden naar een verhoogde Vlaamse vertegenwoordiging in de comités die aangelegenheden behandelen die geheel of gedeeltelijk tot bevoegdheden van het Vlaams parlement behoren. Dit moet leiden tot een verhoogde Vlaamse inbreng in een aantal concrete werkdomeinen in de Raad van Europa.

Op de relatie van Vlaanderen met de belangrijkste multilaterale economische organisaties wordt dieper ingegaan in het hoofdstuk over het economisch buitenlands beleid. Hoe dan ook zal de rol die Vlaanderen kan spelen in die organisaties ook getoetst worden aan de hierboven geschetste criteria. Bovendien houdt een samenwerking met dergelijke organisaties ook een belangrijk politiek element in. Zo betekenen een verhoogde participatie aan de diverse werkzaamheden in de Organisatie voor de Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de oprichting van een Vlaams Fonds voor Technische Bijstand bij de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO) een belangrijke erkenning van Vlaanderen als volwaardige internationale partner.

HOOFDSTUK III : HET BUITENLANDS ECONOMISCH BELEID VAN VLAANDEREN

1. De economie wordt steeds internationaler

De internationale economische context is de jongste jaren sterk geëvolueerd. Na jarenlange moeizame onderhandelingen is in 1994 de Uruguay-ronde afgerond en werd de Wereldhandelsorganisatie opgericht.

Bovendien ontstaan er steeds meer regionale vrijhandelszones. Naast de Europese Vrijhandelszone, en de ASEAN – die werd uitgebreid met Vietnam, de NAFTA – die werd uitgebreid met Mexico – zijn ook tussen de landen rond de Stille Oceaan (APEC), en in Zuid-Amerika (Mercosur), handelszones opgericht. De internationale economie staat nu meer dan ooit in het teken van de vrijhandel.

In Oost-Azië hebben een aantal landen zich duidelijk gemanifesteerd in het internationaal economisch gebeuren. Hun producten vinden een steeds grotere afzet op de internationale markt.

De ontwikkelingen van het einde van de jaren 1980 in Midden en Oost-Europa laten ook hun invloed gelden in de internationale economische betrekkingen. Deze landen zijn overgeschakeld naar een markteconomie en willen een volwaardige plaats veroveren op de wereldmarkt.

Latijns-Amerika tenslotte heeft een moeilijke periode achter de rug. Met het herstel van de democratie in het merendeel van de landen is ook de economische groei gekomen.

De Vlaamse economie is met zijn internationale oriëntatie in een goede positie om op de economische mondialisering en liberalisering in te spelen.

2. Vlaanderen economisch aan de top

Gelet op de suprematie van de economische draagkracht als internationale machtsfactor is het vergroten van de economische impact van Vlaanderen in de wereld cruciaal.

De economische groei van Vlaanderen moet de nodige draagkracht scheppen voor het ontwikkelen van een internationaal optreden dat Vlaanderen moet toelaten een rol van betekenis te spelen op het internationaal toneel.

Het buitenlands beleid terzake moet gedragen worden door een binnenlands economisch beleid gericht op technologische vernieuwing, verankering van investeringen, en expansie in toekomstgerichte sectoren.

De Vlaamse economie wordt gekenmerkt door een sterke exportgerichtheid van het bedrijfsleven en door een groot aandeel van buitenlandse ondernemingen zowel in het bruto binnenlands produkt als in de werkgelegenheid. Derhalve zijn vele Vlamingen voor hun welvaart in grote mate afhankelijk van het buitenland.

Het belang van de export en het aantrekken van investeringen kan niet genoeg onderstreept worden. In totaal werken ruim 887.000 mensen in Vlaanderen direct voor de uitvoer. In de industrie werkt zelfs meer dan 50 % van de werknemers rechtstreeks voor de uitvoer⁽¹⁾ De ondernemingen kunnen groeien en de tewerkstelling verhogen door een stijging van de verkoop op buitenlandse markten.

Vooral wegens het recente wegvallen van vele politieke en commerciële belemmeringen en de mondialisering van ons economisch systeem, heeft Vlaanderen er alle belang bij om juist tijdens de komende jaren maximale inspanningen te leveren om investeringen aan te trekken en de export te bevorderen.

Vlaanderen moet zijn aantrekkelijkheid als investeringsregio tijdens de komende jaren behouden en versterken, zodat het buitenlands investeringsniveau in Vlaanderen gelijke tred kan houden c.q. gunstiger evolueren dan in de ons omringende landen.

Ook het relatieve aandeel van de Vlaamse ondernemingen t.o.v. hun voornaamste concurrenten op de buitenlandse markten moet tijdens de volgende vier jaar kunnen toenemen.

Handel en investeringen zijn zaak van de ondernemingen. De Vlaamse overheid heeft een "ondersteunende" rol.

3. Buitenlandse Investeringen

Buitenlandse investeringen hebben een grote invloed op de Europese economie. Driekwart van de Japanse bedrijven in Europa werden in de afgelopen tien jaar opgericht en tellen samen 200.000 werknemers.

De aanwezigheid van buitenlandse investeringen blijft ook erg belangrijk voor de Vlaamse economie : 62 van de top 100-bedrijven zijn van buitenlandse oorsprong. Zij staan in voor 59 % van de industriële toegevoegde waarde.

De concurrentie voor het aantrekken van bedrijfsinvesteringen wordt niet meer gevoerd tussen landen, maar ook tussen regio's en deze concurrentie is heel hard. Ook de aard van de investeringen verandert snel. De produktie van consumptiegoederen gebeurt grotendeels in lageloonlanden. Alleen de laatste bewerkingen vinden plaats in een vestiging op de afzetmarkt. Grote fabrieken maken plaats voor kleine vestigingen. Ook de ontwikkelingen in de telecommunicatie beïnvloeden sterk de investeringsbeslissingen. Delocalisatie binnen Europa is een recent verschijnsel.

Hoewel een recente studie⁽¹⁾ aantoont dat Vlaanderen een aantrekkelijke regio is in Europa, blijft het aantrekken van buitenlandse nieuwe investeringen een topprioriteit van de Vlaamse regering. Dit is niet alleen belangrijk voor de werkgelegenheid, maar ook voor de technologie-overdracht die dikwijls gepaard gaat met investeringen.

De Vlaamse regering tracht potentiële buitenlandse investeerders niet naar Vlaanderen te lokken met enorme subsidies, maar door hen ervan te overtuigen dat Vlaanderen over belangrijke troeven beschikt, waaronder de centrale ligging waarschijnlijk de meest in het oog springende is.

Vlaanderen ligt niet alleen geografisch centraal in Europa in het midden van het meest geïndustrialiseerde, dichtst bevolkte en meest welstellende gebied van Europa, maar ook politiek centraal met Brussel als internationale en Europese hoofdstad en distributietechnisch centraal als transportknooppunt op de noord-zuid-as én op de oost-west-as in Europa.

Deze centrale ligging kan alleen vruchten afwerpen als de verkeersinfrastructuur en bedrijfsinfrastructuur in Vlaanderen van topkwaliteit zijn. De Vlaamse verkeersinfrastructuur kende de laatste jaren een gestage verbetering. Er wordt hard gewerkt aan het structureel onderhoud van onze wegen, aan het afwerken van belangrijke wegverbindingen, aan de uitbouw van onze haven- en kanaalinfrastructuur, aan de uitrusting van nieuwe bedrijventerreinen. Dit beleid dient verdergezet.

Andere belangrijke beslissingscriteria bij de keuze van een lokatie voor een nieuwe investering zijn de kost, de beschikbaarheid en de kwaliteit van het menselijk (arbeids)potentieel en de fiscaliteit. De federale overheid heeft terzake de belangrijkste hefboomen in handen. De Vlaamse regering moet daarom bij de federale regering blijven aandringen op een stabiel en gunstig fiscaal klimaat voor buitenlandse ondernemers (bv. coördinatiecentra, distributiecentra, call-centers, enz.) en op een flexibele arbeidswetgeving. Zelf moet de Vlaamse overheid werk maken van een duidelijke, toepasbare en stabiele milieuregeling.

Tenslotte is ook de technologische vernieuwing in de regionale economie een belangrijke factor in een investeringsbeslissing. Onderzoek en ontwikkeling zijn daarom topprioriteiten in het Vlaamse beleid. De inhaaloperatie die tijdens de vorige regeerperiode werd ingezet, zal versneld worden uitgevoerd. IMEC, MIETEC, DSP-Valley en Language-Valley zijn belangrijke aantrekkingspolen voor buitenlandse investeringen. De strategische investeringen van de Vlaamse overheid in de informatietechnologie, de biotechnologie, de telecommunicatie en de multimedia moeten bedrijven van wereldformaat naar Vlaanderen kunnen halen.

⁽¹⁾ Bron : Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. De Beroepsbevolking in België. De Gewesten. Toestand op 30 juni 1992.

⁽¹⁾ Bron : Ernst & Young, Regions of the New Europe. A comparative assessment of key factors in choosing your location, Third edition, 1995.

Het aantrekken van buitenlandse investeerders en hun onthaal is de eerste verantwoordelijkheid van de dienst met afzonderlijk beheer "Investeren in Vlaanderen". De nieuwe start van deze dienst in 1995 moet aan de dienstverlening van de Vlaamse overheid aan kandidaat-investeerders een nieuw elan geven. Zijn centrale opdracht ligt in het aantrekken van buitenlandse investeringen die welvaartcreatie/verhoging tot gevolg hebben voor geheel Vlaanderen. Hiertoe dient Vlaanderen op een professionele manier als een aantrekkelijke investeringsregio gepromoot worden.

Om zijn opdracht te verwezenlijken zal de dienst "Investeren in Vlaanderen" op een betekenisvolle wijze aanwezig zijn in Europa, Noord-Amerika en het Verre Oosten. Er zal worden overgestapt naar een pro-actieve marketingstrategie met aandacht voor :

- * een strategisch investeringsbeleid gericht naar speerpunten waarin Vlaanderen over unieke troeven beschikt, zoals informatietechnologie, biotech, call centers en distributiecentra ;
- * het binnenhalen van "high profile" investeringsprojecten die andere investeringen kunnen aantrekken ;
- * het opbouwen van relatienetwerken o.m. met consultingbedrijven ;
- * een "one-step" onthaal bij de Vlaamse investeringsdienst ;
- * teamwork tussen de dienst in Brussel en de investeringsprospectoren in het buitenland ;
- * duidelijke afspraken met de diplomatieke vertegenwoordigers in het buitenland ;
- * blijvende contacten met buitenlandse bedrijven in Vlaanderen.

De Dienst Investeren in Vlaanderen zal begeleid worden door een uitvoerend college en een stuurgroep. Dit verzekert een grotere betrokkenheid van mogelijke partners in Vlaanderen bij het investeringsbeleid.

Het uitvoerend college zal meewerken aan het opstellen en evalueren van strategische beleidsopaties. Het moet instaan voor een geregeld en frequent contact met de voornaamste Vlaamse partners van Investeren in Vlaanderen en zorgt voor hun dichte betrokkenheid bij de ontwikkeling, en realisatie, van de doelstellingen van Investeren in Vlaanderen. Het is samengesteld uit ambtenaren en vertegenwoordigers van overheidsinstellingen.

De stuurgroep heeft een adviserende en coördinerende taak naar de andere organisaties die van nabij betrokken zijn bij het uitvoeren van het economisch beleid in Vlaanderen. De acties van de verschillende instellingen moeten verder op elkaar afgestemd worden en meer synergieën moeten gecreëerd worden. Door de medewerking van de andere organisaties worden de logistieke mogelijkheden van Investeren in Vlaanderen verder uitgebreid. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van overheidsdiensten uit het economisch en

technologisch gebied, Kamers van Koophandel en werkgeversfederaties.

4. Buitenlandse Handel

Vlaanderen staat aan de top van de wereldranglijst inzake de export per capita. In de eerste plaats is onze export gericht op de Europese Unie. Ruim 72,4 % van onze produkten wordt op deze markt verkocht. Het belang van deze markt is lichtjes aan het afnemen. De grootste groeiemarkt voor onze exportprodukten is Azië, dat nu 10% van onze totale export vertegenwoordigt. Amerika, met in de eerste plaats de Verenigde Staten, blijft constant op ruim 6%.⁽¹⁾

Onze economie is sterk exportgericht. Voor Vlaanderen bedraagt het aandeel van de export in het BBP tussen 85 en 90 procent. België in zijn geheel heeft een exportratio van ongeveer 70 procent. De gemiddelde exportratio van de Europese Unie bedraagt slechts 29 procent.⁽²⁾

De hoge cijfers mogen ons echter niet op onze lauweren doen rusten. Recente gegevens wijzen erop dat onze bedrijven marktaandeel verliezen. Ook is onze export in de eerste plaats gericht op Europa, meer bepaald op de Europese Unie. Een betere spreiding van onze export, ook en vooral buiten Europa mag een prioritaire doelstelling genoemd worden.

Het Vlaamse exportbeleid heeft als uitgangspunt : de dienstverlening aan de Vlaamse bedrijven die willen uitvoeren. Hun groeikansen moeten gevrijwaard en versterkt worden.

Het spreekt vanzelf dat exporteren de taak is van de ondernemingen. De overheid kan en mag dat niet in hun plaats doen, maar ze moet wel ondersteunend optreden. En de Vlaamse overheid doet dat ! Elk jaar investeren we een miljard in de werking van de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel (VDBH) en de Vlaamse Economische Vertegenwoordigers en in de financiële promotie-initiatieven. Deze investering moet méér dan zichzelf terugverdienen door de stijging van de uitvoer en de daarmee samenhangende werkgelegenheid.

Uiteraard worden de exportmogelijkheden ook bepaald door het algemeen economisch klimaat in ons land. Overleg tussen de Vlaamse en de federale overheid blijft noodzakelijk. Daarnaast kunnen specifieke acties en middelen het aandeel van onze exporterende bedrijven verhogen of hun actierrein naar andere markten uitbreiden.

⁽¹⁾ BDBH-Buitenlandse Handel BLEU

⁽²⁾ Vlaanderen : schatting op basis van nis, Exportgerichtheid van het Rijk, de Gewesten, e.d. Statistische Studiën nr. 99 ; België : NIS, Nationale Rekeningen, ESER 1981-1993, Statistische Studiën nr. 97, 98, 101 ; Europa : European Economy, nr. 58 (European Commission)

De competitie op de internationale markt neemt steeds toe. Dit heeft ook zijn gevolgen voor de interne Vlaamse en Europese markt. De bedrijven kunnen zich door hun export beter wapenen om de concurrentie te weerstaan.

De Vlaamse regering heeft gekozen voor een geïntegreerd buitenlands beleid waar de buitenlandse handel volwaardig deel van uitmaakt. Alhoewel de verschillende luiken van het buitenlands beleid duidelijk eigen kenmerken vertonen, moeten hun conceptie en uitwerking in één geïntegreerd kader bekeken worden. Zo kunnen de acties die gevoerd worden in het domein van de buitenlandse handel versterkt worden door culturele evenementen vanuit Vlaanderen of door het algemene beleid.

Een belangrijk element voor een effectief exportbeleid is een duidelijke bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gewesten. Homogene bevoegdheidspakketten inzake buitenlandse handel zijn een noodzaak om de bedrijven beter te dienen. De basisbevoegdheid inzake exportbevordering ligt bij de deelgebieden. De federale en de Vlaamse overheid moeten samenwerken om de afzetkansen van onze bedrijven te doen toenemen.

4.1. Exportbevordering

De gewesten zijn de partners voor de bedrijven bij de exportbevordering. De Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel (BDBH) en de federale diplomaten en ambtenaren moeten samenwerken met de VDBH en de Vlaamse Economische Vertegenwoordigers in de verdediging van de belangen van de Vlaamse ondernemingen. Exportbevordering is geen zaak van bevoegdheden, maar van verantwoordelijkheden. De Vlaamse regering zal haar verantwoordelijkheid opnemen : ze is "business-minded" en wil het exportbeleid "business-oriented" maken.

De BDBH heeft een belangrijke ondersteunende taak voor de exportpromotie : zij moet zich verder ontwikkelen tot een moderne kennisinstituut inzake buitenlandse handel ten dienste van de gewestelijke exportbevorderingsdiensten en van de bedrijven.

Een kwalitatief hoogstaand instrumentarium om de exportinspanningen van onze bedrijven te ondersteunen is van groot belang.

Vlaanderen beschikt over een officieel netwerk in binnen- en buitenland. Het voornaamste instrument voor de promotie van de buitenlandse handel is de Vlaamse Dienst voor de Buitenlandse Handel. Op basis van een externe doorlichting en een dialoog met de privésector zal de werking van deze dienst nog beter afgestemd worden op de noden van de bedrijven. Uitgangspunten zijn hierbij snelle en efficiënte dienstverlening op maat van de aanvrager en professionele dienstverlening aan de ondernemingen door de VDBH en zijn netwerk van Vlaams Economische vertegenwoordigers. Onze bedrijven moeten snel kunnen inspelen op de kansen die de markt biedt.

De steeds scherpere internationale concurrentiestrijd dwingt ons trouwens tot een voortdurende verbetering van ons dienstenpakket aan de ondernemingen in Vlaanderen. Er moet voldoende aandacht zijn voor de permanente vorming van de personeelsleden van de VDBH en van de Vlaams economische vertegenwoordigers.

De diensten die aangeboden worden moeten voldoen aan de economische realiteit. Het dienstenpakket aan de ondernemingen moet waar nodig aangepast of uitgebreid worden.

Om de snelheid van de communicatie te verhogen moet gebruik gemaakt worden van de nieuwste informatiemiddelen zowel naar het binnen- als naar het buitenland toe.

Dynamische actieprogramma's die inspelen op de verlangens van de zakenwereld : dat is de kerntaak van de exportbevordering. Dit betekent meer doelgerichte acties naar specifieke markten, speciale aandacht voor topbeurzen, aandacht voor hoogtechnologische produkten, contactdagen met buitenlandse kopers e.a. Het actieprogramma moet zowel aandacht hebben voor beginnende ondernemingen als voor meer ervaren ondernemingen.

De actieprogramma's mogen zich niet alleen in het buitenland afspelen. Meer acties moeten in Vlaanderen zelf georganiseerd worden om onze bedrijven beter voor te bereiden op de export. De exportadviseurs, die een beperkt aantal bedrijven intensiever zullen begeleiden, zullen hierin een eerste rol vervullen. Om een grotere doelgroep te bereiken moeten meer informatieseminaries, cursussen e.d. worden ingericht. Op dit gebied moet de bestaande samenwerking tussen enerzijds Kamers van Koophandel, banken e.a. partners in het uitvoerproces en anderzijds de VDBH verder groeien en versterkt worden.

De versterking van het imago van Vlaanderen zal ook onze uitvoerders ten goede komen. Er moet gestart worden met een kwaliteitslabel ten behoeve van de export ("The Best of Flanders"). Ook de bedrijven kunnen in hun contacten met buitenlandse kopers meewerken aan het versterken van het imago van Vlaanderen.

De Vlaamse regering zal de systemen van financiële tegemoetkomingen voor exportinitiatieven moderniseren. Vlaanderen beschikt over twee systemen : het toekennen van leningen of subsidies voor exportinitiatieven en het toekennen van subsidies voor het terbeschikking stellen van uitrustingsgoederen. De snelheid van de beslissingen zal opgedreven worden en de soepelheid van de procedure verbeterd. De systemen worden verder op elkaar afgestemd.

De federale regering stelt grote bedragen ter beschikking voor de steun aan de verre uitvoer. Vlaamse bedrijven, ook de kleine en middelgrote ondernemingen, moeten optimaal gebruik kunnen maken van de federale middelen, zoals Copromex, de Nationale Delcrederedienst en de leningen van staat tot staat. Te weinig komen dossiers van Vlaamse kleine en middelgrote ondernemingen

aan bod in deze diensten. De oorzaken hiervan moeten onderzocht worden.

De Vlaamse regering moet hierbij de dialoog aangaan met de federale regering om te verzekeren dat deze instellingen en systemen voldoende rekening houden met de structuur van de Vlaamse export.

Vlaanderen wil een beroep doen op al wie in buiten- of binnenland verantwoordelijkheid draagt voor de stimulering van de export vanuit Vlaanderen. De Vlaamse regering zal het versterken van dit netwerk als een prioriteit beschouwen.

4.2. Handelsbevordering

Buitenlandse handel is meer dan de promotie van de uitvoer van de in Vlaanderen geproduceerde goederen. De Vlaamse belangen worden ook gediend door het bevorderen van de handelstromen in het algemeen (doorvoer, trading). Onze havens spelen hierbij een belangrijke rol.

Daarnaast nemen Vlaamse bedrijven deel aan buitenlandse aanbestedingen, sluiten zij overeenkomsten tot overdracht van technologie, richten zij vertegenwoordigings- en bijkantoren op in het buitenland, gaan zij joint-ventures, partnerships en andere vormen van samenwerking aan, ook op het gebied van opleiding en training.

Het Fonds Nieuw Europa van de GIMV (Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen) zet zijn werking naar Centraal en Oost-Europa verder. Daarnaast richt de GIMV zich ook meer naar samenwerking met de groei-markten.

Al deze en andere activiteiten verdienen meer dan in het verleden aandacht van het Vlaams buitenlands economisch beleid. Wat vroeger de bevordering van de buitenlandse handel heette, wordt nu de belangenbehartiging van de economische betrekkingen met het buitenland. Vlaanderen wil hierin een duidelijke rol spelen.

4.3. Landbouwpromotie

Tot slot zal ook het marketingbeleid voor de Vlaamse produkten van de land- en tuinbouw en visserij verder ondersteund worden, met bijzondere aandacht voor de promotie van kwaliteitsprodukten met een Vlaams keurmerk. De samenwerking van de VLAM met de Vlaamse Economische Vertegenwoordigers in het buitenland wordt geïntensifieerd.

5. Internationale netwerkvorming

De Vlaamse regering hecht in haar buitenlands beleid groot belang aan internationale netwerkvorming en strategiewerking van en voor Vlaamse bedrijven.

Zo is Vlaanderen sinds 1993 lid van het Wereld Economisch Forum (WEF). De Vlaamse regering zal zijn aanwezigheidspolitiek verstevigen zodat Vlaanderen op permanente basis aanwezig is in de schoot van de organisatie, in het bijzonder wat betreft de jaarlijkse Davos-conferentie en de regionale- of landenfora.

Naar de toekomst toe moet ook gestreefd worden naar een verhoogde Vlaamse vertegenwoordiging in bepaalde OESO-comités die prioritair zijn voor Vlaanderen vermits zij materies behandelen die integraal of gedeeltelijk tot de gemeenschap- of gewestbevoegdheden behoren, zoals het comité voor Economisch Beleid en het comité voor Wetenschappelijk en Technologisch beleid.

In het raam van het samenwerkingsakkoord tussen Vlaanderen en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling zal, op basis van evaluatie van de resultaten, de inspanning verder gezet worden ten gunste van het Vlaamse bedrijfsleven geïnteresseerd in Centraal- en Oost-Europa.

Uit deze samenwerkingsvorm zal moeten blijken of dergelijk initiatief, rekening houdend met de politieke en economische prioriteiten van de Vlaamse regering, kan uitgebreid worden naar andere internationale instellingen, zoals de Unido, de Wereldbank of regionale ontwikkelingsbanken.

De internationale organisaties, zowel binnen de familie van de Verenigde Naties als daarbuiten, die belangrijk zijn voor de internationale economische betrekkingen zijn talrijk. Samenwerking en informatieuitwisseling met deze instellingen bieden nog onontgonnen mogelijkheden, onder meer voor wat de vele programma's en projecten betreft die in de schoot van deze instellingen worden opgezet. In de toekomst dient dit potentieel meer en beter te worden aangeboord in samenwerking met het Vlaamse bedrijfsleven.

In tegenstelling tot Nederlandse en Zweedse voorbeelden zijn er te weinig Vlaamse bedrijven die reeds als grote internationale groep zijn erkend. Belangrijke internationale prestaties van Vlaamse bedrijven worden nog te zeer doodgezwegen. Het Vlaams buitenlands economisch beleid wil verder ondersteuning geven aan de Vlaamse bedrijven die in het buitenland willen groeien door de verovering van afzetmarkten, de creatie van joint-ventures en de overname van bedrijven. De bevordering van het imago van Vlaanderen in het buitenland, de opbouw van mondiale netwerken en de uitwisseling van informatie moeten bijdragen tot de uitbouw van Vlaamse bedrijven met wereldstanding.

6. Internationale wetenschappelijke samenwerking

6.1. Bilaterale samenwerking

Sinds enkele jaren maakt ook Wetenschap en Technologie stevast deel uit van de samenwerkingsakkoorden en -verdragen die de Vlaamse regering sluit. Nieuwe mechanismen voor selectiviteit en het stimuleren van inter-universitaire

samenwerkingen met onderzoeksinstituten moeten worden uitgewerkt, waarbij vooral samenwerking en interactie op middellange termijn wordt beoogd. Van bijzonder belang in deze acties is de participatie van onderzoekers niet alleen uit de universiteiten, maar ook uit de Vlaamse onderzoeksinstituten zoals IMEC, VIB, VITO, enz. Elk van deze instellingen zal ook als gastinstelling voor buitenlandse onderzoekers kunnen fungeren.

Om in deze vormen van samenwerking een voldoende terugvloeit voor Vlaanderen te genereren, moet een versnippering van de beperkte middelen worden vermeden en zal prioritair met een beperkt aantal landen worden samengewerkt. Deze nieuwe aanpak zal in eerste instantie worden uitgewerkt naar enkele prioritaire landen in Centraal- en Oost Europa waaronder Polen en Hongarije. Wat de geïndustrialiseerde landen betreft gaat de aandacht voornamelijk naar de Canadese provincie Québec en naar de technologische samenwerking met Israël. Tenslotte behoort de uitwerking van operationele en efficiënte samenwerkingsmodellen met Zuid-Afrika, China en Chili eveneens tot de prioriteiten.

6.2. Bevorderen van deelname in Europese programma's

De impulsactie voor het bevorderen van de deelname van Vlaamse universitaire onderzoeksploegen aan de Europese programma's zal grondig worden geëvalueerd. Uit partiële resultaten met betrekking tot enkele van deze programma's blijkt nu al dat deze actie inderdaad het verhoopte effect oplevert, met name een ruimere participatie van Vlaamse ploegen én de introductie van nieuwe teams op het Europese niveau.

Deze impulsactie omvat twee luiken : Een luik cofinanciering, waarin onderzoek dat reeds door de Europese Gemeenschap wordt gefinancierd, maar met verminderde middelen, ook nog eens bijkomend wordt betaald vanuit de Vlaamse overheid. In een tweede luik worden onderzoekers die nog niet Europees actief zijn geweest, gestimuleerd om verkennende samenwerkingsverbanden met Europese collega's aan te gaan.

6.3. Het Vlaams Innovatiecentrum ; efficiënte informatiedoorstroming

Het Vlaams VALUE Adviescentrum, een samenwerkingsverband tussen de Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid en het Vlaams instituut voor de bevordering van het Wetenschappelijk-Technologisch onderzoek in de industrie in het kader van het Europese programma VALUE, krijgt vanaf november 1995 een opvolger : het Vlaams Innovatiecentrum. Dit centrum, dat geïntegreerd is in een netwerk van een vijftigtal gelijkaardige centra verspreid over de 15 lidstaten van de Europese Unie, staat in voor de promotie van en de informatie over de Europese onderzoeksprogramma's. Het ondersteunt de

potentiële Vlaamse deelnemers zowel op het individuele niveau door middel van het adviseren bij het formuleren van projectvoorstellen en het zoeken van partners in andere lidstaten als op een meer generiek niveau door het inrichten van seminars, workshops en trainingen. Daarnaast zal, meer nog dan in het verleden, de aandacht van het Vlaams Innovatiecentrum uitgaan naar de ondersteuning bij de valorisatie van de resultaten van Europees onderzoek.

Vanuit verschillende onderzoeksinstituten en ook vanuit de bedrijfswereld wordt gesignaleerd dat de mogelijkheden voor Vlaamse onderzoekers en bedrijven in de Europese kanalen van onderzoek en ontwikkeling, onderbenut zijn. Niet alleen moet het eigen Vlaams wetenschaps- en technologiebeleid beter kunnen inspelen op de Europese wetenschappelijke en technologische ruimte. Maar door een betere participatie van onderzoekers en bedrijven in Europese programma's kunnen belangrijke schaafeffekten gerealiseerd worden en kan, met Europese middelen, het wetenschaps- en technologieweefsel in Vlaanderen beter en hechter gestructureerd en onderbouwd worden.

Informatievergaring en -doorstroming en het kenbaar maken van de Vlaamse sterktes naar de Europese onderzoeksorganismen en -kanalen toe is hier van cruciaal belang. Daarom zal het initiatief genomen worden om een optimaal functionerende informatiecel op te richten, die samenwerkt met maar ook complementaire activiteiten ontwikkelt aan het Vlaams Innovatiecentrum. Deze cel moet op termijn uitgroeien tot een efficiënt bi-direktioneel doorgeefluik van informatie. Ook langs dit kanaal moet de participatie van Vlaamse onderzoeksinstituten en bedrijven in Europese onderzoeksprogramma's gestimuleerd worden. Deze informatiecel zal als bemiddelaar optreden naar onderzoekers en bedrijven in de landen van de Europese Unie, wanneer voor bepaalde programma's netwerken dienen te worden gevormd. Tenslotte zal deze informatiecel ook een belangrijke coördinerende functie vervullen naar de verschillende Vlaamse vertegenwoordigers in Europese advies- en beleidsorganismen.

HOOFDSTUK IV : NAAR EEN VLAAMS ONTWIKKELINGSBELEID

1. Voorbeschouwingen

Vlaanderen kan sinds 1993 voor al zijn bevoegdheden een volwaardig buitenlands beleid voeren. Er zou wel eens de "stille" verleiding kunnen bestaan om de nieuw verworven autonomie vooral te richten op Vlaanderen en ook de internationale samenwerking hoofdzakelijk in het teken van de ont-plooiing en de promotie van Vlaanderen te plaatsen. Deze dimensies zijn effectief volwaardige onderdelen van het buitenlandse beleid. Maar Vlaanderen is geen eiland en mag zich nooit op zichzelf terugplooiën ; Vlaanderen kan nu voor de eerste maal in zijn geschiedenis een eigen – welis-

waar bescheiden – bijdrage leveren tot vrede, welvaart en solidariteit in de wereld

"Vlaanderen internationaal" betekent ook samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit voor een duurzame ontwikkeling in de wereld.

Het is opmerkelijk en in het licht van de huidige constitutionele situatie zelfs wat paradoxaal – dat in de jaren '70 in Vlaanderen – bij de eerste gesprekken en reflecties over meer autonomie voor de Gemeenschappen – er automatisch en bijna als vanzelfsprekend ook gedacht werd aan een expliciete overheveling van bevoegdheden aan de Gemeenschappen inzake ontwikkelingssamenwerking. Het verwerven van meer interne autonomie werd toen gekoppeld aan een grotere verantwoordelijkheid en solidariteit op internationaal vlak. Ook werd de nadruk gelegd op de behoefte van een coherente bevoegdheidsuitoefening in eigen land en in de betrekkingen met andere landen.

Dat ontwikkelingssamenwerking in ons land nog steeds een volledige federale bevoegdheid is, is merkwaardig : heel wat acties van ontwikkelingssamenwerking grijpen rechtstreeks in op de bevoegdheidssfeer van de Gemeenschappen en de Gewesten. Daarnaast dienen zich nieuwe vormen van samenwerking met Derde Wereldlanden aan, die uit hun aard thuishoren in de bevoegdheids-sfeer van de Gemeenschappen en de Gewesten.

Dé grote uitdaging voor het toekomstige buitenlandse beleid wordt het vinden van een harmonisch evenwicht tussen de nieuwe internationale rechten en plichten en verantwoordelijkheden van Vlaanderen.

Het Vlaamse ontwikkelingsbeleid zal een geïntegreerde en concrete uitwerking krijgen binnen de eigen Vlaamse bevoegdheden en budgettaire mogelijkheden. In de huidige stand van zaken zullen eigen Vlaamse acties in ontwikkelingslanden complementair, niet-tegengesteld en niet-concurrentieel aan het federale beleid zijn. Waar het uiteindelijk op aankomt is dat de globale ontwikkelingsinspanning op een kwalitatieve wijze verhoogd wordt via vernieuwende initiatieven. Permanent overleg tussen de federale overheid en de Vlaamse regering is hierbij zeer gewenst en zal ook nagestreefd worden.

2. Doelstellingen

De kernvraag is of men door een eigen, nieuw Vlaams initiatief inzake ontwikkelingssamenwerking bij groepen en instellingen de creativiteit en inventiviteit kan stimuleren en een Vlaams élan kan bewerkstelligen voor een eigen Vlaams ontwikkelingsbeleid, dat tegelijkertijd beantwoordt aan de behoeften van de ontwikkelingslanden en aan de verwachtingen in Vlaanderen.

Het "Human development Report" 1994 van de United Nations Development Programme stelt : "Sustainable human development is pro-people, pro-nature, pro-jobs and pro-woman". De Wereldtop voor Sociale Ontwikkeling van

Kopenhagen had tot doel een internationale economische orde uit te werken die gericht is op menselijke ontwikkeling in alle werelddelen en in alle landen.

Daarom worden de volgende doelstellingen voor het Vlaamse ontwikkelingsbeleid voorgesteld :

- de bevordering van een op de mens georiënteerde ontwikkeling, d.w.z. een proces van economische en sociale verandering waarbij :
 1. werkgelegenheid en koopkracht ontstaat ;
 2. nuttige diensten en producten voor de bevrediging van de menselijke behoeften worden voortgebracht ;
 3. de ontwikkelingskansen van de zwakste groepen worden bevorderd ;
 4. rekening wordt gehouden met de ecologische evenwichten ;
 5. structuren en sociaal-economische organisaties als intermediaire instanties het ontwikkelingsproces mogelijk maken en rechtvaardiger doen verlopen ;
- de Vlaamse bevolking effectief bewust maken van de diep ingrijpende en nieuwe interdependentie tussen de landen en de bevolking in het noordelijke en zuidelijke halfrond en van de samenhang van de grote problemen van deze tijd en dus van het beleid.

3. Algemene beginselen voor het Vlaamse ontwikkelingsbeleid

Het toekomstige Vlaamse ontwikkelingsbeleid mag geen eenvoudige dubblure of copie van het Belgische ontwikkelingsbeleid zijn. Het zal niet tegengesteld, niet concurrentieel aan het federale beleid zijn, maar steunen op de eigen bevoegdheden van Vlaanderen en het federale beleid aanvullen.

Het beleid zal vertrekken van de noden en behoeften van de bevolking in de ontwikkelingslanden. Het zal geïntegreerd en coherent zijn.

Het Vlaamse ontwikkelingsbeleid zal steunen op de sterke punten, de troeven van Vlaanderen : bv.

- een sterk uitgebouwde KMO-sector ;
- sterk uitgebouwde en gemotiveerde NGO's die al jarenlang ervaring hebben op het vlak van informatie, sensibilisering en uitvoering van projecten en programma's ;
- de research van universiteiten, hogescholen en ondernemingen, die ontwikkelingsrelevant kan worden ingezet ;
- ons sociaal-economisch overlegmodel.

Het beleid zal vorm krijgen in een meerjarenperspectief, via een geleidelijke en progressieve aanpak en in een permanente dialoog met het Vlaams Parlement, de Vlaamse NGO's, de Vlaamse sociale partners en de Vlaamse universiteiten. Hierbij

moet men durven de mogelijkheden van een toekomstige communautarisering van de nu federaal georganiseerde ontwikkelingssamenwerking in beschouwing nemen. In een eerste fase zal een concentratie van initiatieven gebeuren op selectieve domeinen die nauw aansluiten bij de bevoegdheden en troeven van Vlaanderen.

Bij de uitwerking van het beleid zal de ervaring en kennis van VVOB (Vlaamse Vereniging voor Opleiding en Technische Bijstand in het Buitenland) gevaloriseerd worden.

4. Voorstellen van Vlaamse initiatieven ter bevordering van de duurzame ontwikkeling in de wereld

Voorgesteld wordt de Vlaamse inspanningen ter bevordering van de duurzame ontwikkeling in een eerste fase te concentreren op drie domeinen :

1. financiële coöperatie ;
2. vernieuwende samenwerkingsinitiatieven tussen Vlaamse NGO's en organisaties en NGO's en organisaties uit de Derde Wereld ;
3. educatie en sensibilisering.

Aangezien de universitaire samenwerking ressorteert onder de bevoegdheid van de federale overheid, is het wenselijk hiervoor geen "tweede loket" te openen bij de Vlaamse overheid. Maar de huidige 50%-50% verdeling van de federale middelen terzake is achterhaald en moet omgebogen worden in een voor de Vlaamse instellingen meer rechtvaardige verhouding.

In een meer lange termijn perspectief zou de Vlaamse regering ook aandacht kunnen besteden aan de mogelijkheden van :

1. directe bilaterale ontwikkelingssamenwerking met een aantal selectief gekozen ontwikkelingslanden ;
2. de samenwerking in het raam van de Europese Unie en het Verdrag van Lomé ;
3. de multilaterale ontwikkelingssamenwerking ;
4. de beslissingen en programma's van internationale organisaties die betrekking hebben op haar bevoegdheden en die ook implicaties hebben voor de ontwikkeling in de wereld (bv. duurzame ontwikkeling, internationale handel).

De Vlaamse regering heeft op 22/12/1994 een besluit goedgekeurd tot regeling van de erkenning van ontwikkelingsfondsen en ontwikkelingsprojecten en de waarborgverlening aan erkende ontwikkelingsfondsen. In de komende regeerperiode zal deze regeling effectief worden toegepast.

5. Vlaams beraad ?

Een nieuw Algemeen Vlaams Beraad is nu niet de eerste prioriteit, gelet op o.m. de huidige constitutionele stand van zaken. Wel is het belangrijk dat

in Vlaanderen met alle verantwoordelijken en betrokkenen opnieuw grondig nagedacht wordt over de doelstellingen en instrumenten van Vlaamse ontwikkelingssamenwerking. De dynamiek die hieruit kan ontstaan, kan bevruchtend werken voor de initiatieven van de (federale) overheid en een nieuw élan geven aan Vlaamse ontwikkelingsinitiatieven.

De Vlaamse regering zal de nodige ruimte voorzien voor de organisatie van een Vlaams forum voor ontwikkelingssamenwerking, voorbereid en gedragen door de sector zelf. Zij zal ook het Vlaams Parlement uitnodigen om aan dit maatschappelijk debat deel te nemen.

HOOFDSTUK V : HET IMAGO VAN VLAANDEREN

1. Inleiding

Het woord "diplomatie" heeft voor sommigen een specifieke bijklank gekregen. "Diplomatie" wordt al te gauw verbonden met "natiestaten, oorlog & vrede".

"Diplomatie" behelst in essentie het geheel aan relaties dat een staat of deelstaat met zijn partners in derde landen onderhoudt. We kunnen stellen dat "diplomatie" eigenlijk de

"public relations", de "buitenlandse betrekkingen" zijn van een staat of deelstaat.

Een land, een regio dient te investeren in faam en bekendheid. Bekendheid zorgt voor meer export, toerisme, investeringen, politiek gezag, culturele contacten, enz.

De Vlaamse regering beseft dat kunst, sport, producten, media-events, toerisme... belangrijke en efficiënte communicatiedragers kunnen zijn voor de uitstraling en de ondersteuning van de Vlaamse reputatie.

1. in de culturele sector is recent gestart met de uitbouw van een communicatiestrategie rond cultuur met als dragers de culturele ambassadeurs ;
2. in de economische sector is sinds vorig jaar de landbouwsector begonnen met een Vlaamse profilering (rond de VLAM). Andere – in hoofdzaak naar de consument gerichte – producten en diensten zoals mode, textiel, dranken, meubels, voeding, diamant ... zullen begeleid worden in hun streven, hun vaak uitgesproken Vlaams profiel uitdrukkelijk te manifesteren ;
3. op het vlak van onze relaties met buitenlandse correspondenten zal de overheid duidelijke informatie verschaffen in het Nederlands én vertalingen toevoegen. Op die manier kan een correcte inschatting van Vlaanderen sneller en precieser gebeuren ;
4. in de sportsector (zwemmen, judo, wielrennen, motorcross, roeien, jumping,...) zullen onze

atleten geholpen worden om in het buitenland gemakkelijker als Vlaming herkend te worden. Van de topevenementen heeft vooralsnog alleen de 'Ronde van Vlaanderen' een sterke internationale uitstraling.

De bekendheid van Vlaanderen is een nuttig comparatief voordeel voor de culturele, de economische, de diplomatieke en de wetenschappelijke contacten van Vlaanderen in de wereld. In de communicatiewereld geldt de vuistregel dat tussen twee gelijkwaardige produkten of diensten het bekende 4x meer succes heeft dan het onbekende. Investeren in naam bekendheid is voor Vlaanderen nodig en rendabel.

Om tot een integraal en geïntegreerd communicatiebeleid te kunnen komen dat optimale effecten sorteert, wil de Vlaamse regering vooraf duidelijk bepalen :

1. welke troeven Vlaanderen vooral wenst te benadrukken in het buitenland ;
2. welke effecten de Vlaamse overheid betracht met het uitbouwen van internationale communicatie ;
3. hoe Vlaanderen zijn identiteit het best herkenbaar kan maken in het buitenland ;
4. via welke middelen dit imago verspreid dient te worden, rekening houdend met de reeds bestaande middelen, nl. :
 - periodieke of occasionele publikaties ;
 - publicitaire acties in de binnen- en buitenlandse pers ;
 - acties via speciale evenementen ;
 - akties met audiovisuele middelen.

Een speciale stuurgroep buigt zich over een globale communicatiestrategie voor Vlaanderen in het buitenland en t.a.v. buitenlanders. Opdat zij met succes zou kunnen uitgevoerd, is het essentieel dat de Vlaamse internationaal actieve instanties (FIOC, VDBH, VLAM, FTI, FITA, VVOB, Toerisme, AEB enz. ...) zich in de globale strategie inschakelen. Dit houdt o.a. een onderlinge inhoudelijke en vormelijke afstemming van hun publikaties en publicitaire acties in.

De globale communicatiestrategie dient op alle vlakken te verwijzen naar 2002, dat tegelijk een politiek en een Europees scharnierjaar wordt en tevens opgebouwd is als een wereldgebeurtenis.

Hierna wordt nader ingegaan op enkele specifieke aandachtspunten in het beleid ter bevordering van het imago van Vlaanderen :

- "ambassadeurs" van Vlaanderen ;
- een onthaalbeleid en actieve samenwerking met de buitenlandse gemeenschap in Vlaanderen ;
- top-evenementen ;
- toerisme ;
- zendingen in het buitenland.

2. "Ambassadeurs" van Vlaanderen

In diverse sectoren zoals cultuur, sport, bedrijfsleven bezit Vlaanderen uitstekende dragers die een referentie zijn voor onze kwaliteit en onze specificiteit. Doordat ze zich associëren met Vlaanderen zijn ze een PERMANENTE communicator.

Maar ook iedere Vlaming is onbewust "diplomaat van Vlaanderen". Telkens hij naar het buitenland trekt, telkens hij gastheer speelt voor buitenlandse relaties ; altijd vertelt de Vlaming over Vlaanderen, over het land, over de mensen die er wonen en werken, over zijn lekkernijen, zijn gezelligheid...

Zoals elke persoon zich ontplooit in zijn relatie met andere mensen, zo verrijken een land en regio zich via de persoonlijke relaties van hun inwoners met het buitenland en met buitenlanders.

Jonge Vlamingen zullen daarom aangemoedigd worden om over de Vlaamse grenzen heen te kijken, hun horizon en hun kennis van de wereld rondom zich te verbreden en te verdiepen. Taalonderricht en doelgerichte vakken in het onderwijs kunnen hierbij helpen. Internationale samenwerking tussen scholen (bv. via "Euroklassen") en de instellingen van hoger onderwijs zal aangemoedigd worden. Europese uitwisselingen via het SOCRATES-programma zullen verder bevorderd worden. Vlamingen moeten ook nog meer de kans krijgen internationale ervaring op te doen, bv. via tewerkstelling in internationale organisaties of in bedrijven in het buitenland.

De Vlaamse regering zal één onthaalpunt instellen voor informatie en dienstverlening i.v.m. internationale uitwisselingen, stages, beurzen, tewerkstellingsmogelijkheden ...

Vele Vlamingen zijn werkzaam in het buitenland, al dan niet definitief en sommigen op heel belangrijke posities in het bedrijfsleven en in internationale organisaties. Het is belangrijk dat zij zich hierin gewaardeerd voelen door het "thuisfront". Daarom zal de Vlaamse regering – o.m. in overleg met de Stichting Vlamingen in de Wereld – initiatieven nemen om de band tussen Vlaanderen en deze uitgeweken Vlamingen te onderhouden en te versterken. Indien wenselijk en nuttig zal ook een beroep gedaan worden op de expertise en de ervaring die uitgerekend die Vlamingen in het buitenland hebben opgedaan. Internationale netwerkvorming van Vlamingen en "vrienden van Vlaanderen" zal aangemoedigd en ondersteund worden.

Het initiatief van de Culturele Ambassadeurs van Vlaanderen wil via de erkenning en/of de extra financiële middelen de Vlaamse kunstwereld versterken in binnen- en buitenland. Door deze uitstraling bewijzen ze een dienst aan de gehele Vlaamse Gemeenschap, want voortbouwend op de wereldvermaardheid van de Vlaamse Schilderschool, geven ze een nieuwe impuls aan de hedendaagse creativiteit. Dit zal onze Vlaamse talenten meer kansen geven en meer internationale contacten opleveren voor zowel de Vlaamse kunstwereld als de andere segmenten van de Vlaamse samenleving.

In overleg met de minister van Cultuur zal het concept op basis van diverse kwaliteitscriteria versterkt en verdiept worden. De buitenlandse voorbeelden kunnen ons inspireren tot een Europees netwerk van culturele ambassadeurs. Bovendien zullen diverse internationale doelgroepen in binnen- en buitenland door een globale campagne in contact gebracht worden met de Culturele Ambassadeurs van Vlaanderen en op die wijze met Vlaamse partners.

Niet alleen Vlamingen kunnen uitstekende "ambassadeurs" zijn ; dit geldt ook voor buitenlanders die tijdelijk in Vlaanderen verblijven, in het bijzonder voor studenten. De Vlaamse regering zal daarom een coherent beurzenbeleid voor buitenlandse studenten en navorsers opzetten, georiënteerd op de belangrijke partnerlanden en -regio's van Vlaanderen. Ook zal zij programma's voor gepersonaliseerde, op maat uitgewerkte bezoeken van buitenlandse opiniemakers en besluitvormers uitwerken en ondersteunen.

Het contact dat buitenlanders met Vlaanderen hebben, moet goed zijn. Vlaanderen moet charme, kennis, degelijkheid en deskundigheid uitstralen in zijn contacten met buitenlanders.

3. Relaties met de buitenlandse gemeenschap in Vlaanderen

De buitenlandse gemeenschap is een cruciale doelgroep voor de externe communicatie van Vlaanderen, zowel de perslui, de diplomaten en internationale ambtenaren als de zakenlui. Een combinatie van informatie-materiaal en PR-acties is hier aangewezen.

Voor de buitenlandse media zal samen met de informatieambtenaar een speciaal programma georganiseerd worden met o.a. :

1. regelmatige (lunch)bijeenkomsten met buitenlandse correspondenten ;
2. een persoonlijk onthaal en wegwijsbegeleiding van nieuwe buitenlandse correspondenten in Brussel ;
3. gepersonaliseerde, op maat uitgesneden bezoeken ;
4. verspreiding van persmededelingen in het Frans en het Engels via Belga ;
5. vertaling en verspreiding van bestaande (wegwijs)publikaties.

Verder wordt met Vlaamse mediamensen onderzocht of een knipselkrant van de Vlaamse pers in vertaling zou kunnen worden aangemaakt.

De Vlaamse regering heeft een studie laten uitvoeren over de Vlaamse Rand en Europa. Voortbouwend op deze studie zal de doelgroep van Europese residenten in de Vlaamse Rand op verschillende manieren positief benaderd worden. Dit zal gebeuren via een informatieblad, via de ondersteuning van cursussen Nederlands en door allerlei

ontmoetingen tussen Vlamingen en Europeanen te organiseren.

Een andere belangrijke doelgroep in het onthaalbeleid zijn de vele buitenlandse studenten die in Vlaanderen verblijven. Ook voor hen zullen speciale initiatieven ontwikkeld worden in overleg met de universiteiten en hogescholen en met hun organisaties.

4. Top-evenementen

Naast de permanente zichtbaarheid, naast de permanente acties hebben top-evenementen een zeer grote multiplicatoreffect. Uit imago-onderzoek blijkt dat Vlaanderen vooral kan steunen op communicatiedragers als kunst en sport. Kunst dankzij de reputatie van o.a. onze Vlaamse meesterschilders en hedendaagse podiumkunstenaren en sport wegens de faam van de Flandriens en een aantal topatleten van wereldniveau.

Vandaar dat extra inspanningen zullen geleverd worden ter ondersteuning van topevenementen rond sport en cultuur. Die zijn een sterke hefboom voor internationale communicatie en voor het bereiken van een grotere naambekendheid. Vlaanderen moet trouwens in het algemeen meer gebruik maken van allerlei top-evenementen die zich er toe lenen om het Vlaams imago op te bouwen. Naar aanleiding van zulke evenementen in binnen- of buitenland, kunnen relevante doelgroepen, zoals diplomaten en journalisten uitgenodigd worden.

Voor de Topsport en de Culturele Ambassadeurs wordt een geïntegreerd programma opgemaakt. 2002 zal op een originele manier een cultureel en polyvalent wereldvenement brengen, dat voor de volgende jaren als het scharnierpunt kan gebruikt worden. Andere topmanifestaties zoals het Ensor-, het Van Dyck-, het Keizer Karel-jaar en Euro 2000 zijn vele tussentijdse stappen naar 2002 toe.

5. Toerisme

Wie over toerisme en Vlaanderen spreekt, heeft het over een dubbele beweging : de beweging waarbij Vlamingen naar het buitenland trekken of zich naar een ander stukje Vlaanderen begeven en de initiatieven die Vlamingen nemen om buitenlanders in Vlaanderen te ontvangen.

Dat de Vlaamse minister bevoegd voor Buitenlands Beleid ook bevoegd is voor toerisme is tegen die achtergrond, een evidentie.

Toerisme draagt o.m. sterk bij tot de profilering van Vlaanderen. De toeristische promotie biedt een alternatief om een breed en verscheiden publiek bewust te maken van de Vlaamse identiteit en de eigenheid van de Vlaamse cultuur.

Naast de inspanningen die worden geleverd om Vlaanderen en zijn diverse aspecten bij de Vlamingen bekend te maken, moet Vlaanderen

ook mikken op een verhoging van zijn aantrekkelijkheid op Belgisch, Europees en wereldvlak.

Vlaanderen zal werken aan de ontwikkeling van een sterk internationaal imago, onder andere via toeristische promotie.

Een verhoogde aantrekkelijkheid van Vlaanderen betekent een versterking van de Vlaamse identiteit : een betere kennisgeving van de federale realiteit in België, het verhogen van de daadkracht van Vlaanderen en de ontwikkeling van een positieve houding ten opzichte van de nieuwe deelstaat Vlaanderen binnen Europa.

6. Zendingen in het buitenland

Er vinden regelmatig zendingen van de Vlaamse overheid in het buitenland plaats. Naast officiële zendingen van regeringsleden of leden van het Vlaams Parlement, zijn er ook missies van de VDBH, VVOB, FITA, het VCGT, ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, e.a.

Om ook op het domein van de buitenlandse zendingen meer samenhang te realiseren, zal gestreefd worden naar coördinatie in de buitenlandse missies. Indien mogelijk en nuttig zullen verschillende officiële zendingen gegroepeerd worden.

Daarnaast zal ook het initiatief genomen worden om in een aantal prioritaire landen en regio's Vlaanderen gedurende een welbepaalde periode in verschillende aspecten en toch geïntegreerd voor te stellen, bv. op het politieke, economische, culturele en wetenschappelijk vlak. Dit kan gebeuren onder de vorm van een "Vlaamse Week", met de organisatie van zendingen gelijktijdig met belangrijke culturele manifestaties over Vlaanderen, via speciale initiatieven n.a.v. internationale congressen en activiteiten.

HOOFDSTUK VI : DE ORGANISATIE VAN HET BUITENLANDSE BELEID VAN VLAANDEREN

1. Inleiding

De gefaseerde overdracht van de internationale bevoegdheden aan gemeenschappen en gewesten hebben Vlaanderen een organisch gegroeid maar verbrokken internationaal instrumentarium opgeleverd. Mensen, middelen en verantwoordelijkheden zijn verspreid over diverse departementen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap enerzijds, en tussen het ministerie en tal van Vlaamse openbare instellingen anderzijds. Dit stelde belangrijke uitdagingen voor de coördinatie van de externe betrekkingen.

Een samenhangend Vlaams buitenlands beleid vergt dat de middelen, de mogelijkheden, de activiteiten en de projecten van de diverse departementen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de Vlaamse Dienst voor de

Buitenlandse Handel (VDBH), de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB), het Vlaams Commissariaat-Generaal voor Toerisme (VCGT), de VLAM, de dienst Investeren in Vlaanderen – en hun respectieve vertegenwoordigers in het buitenland – nadrukkelijk op elkaar worden afgestemd, en in één globaal en doordacht beleidspatroon worden ondergebracht.

De beslissing van de Vlaamse regering om de verantwoordelijkheid voor het buitenlands beleid maximaal te concentreren in de hand van één Vlaams minister van buitenlands beleid benadrukt haar politieke wil om terzake een duidelijke stap voorwaarts te zetten.

2. Afspraken in de Vlaamse regering

De bevoegdheid over het buitenlands beleid en de Europese aangelegenheden werd door de Vlaamse regering toevertrouwd aan één minister, nl. de minister-president van de Vlaamse regering (Besluit van de Vlaamse regering van 20 juni 1995 tot bepaling van de bevoegdheden van de Vlaamse regering.

De andere Vlaamse ministers zijn binnen de hun toegewezen aangelegenheden, bevoegd voor internationale en Europese initiatieven, onder de leiding van de minister bevoegd voor het buitenlands beleid en de Europese aangelegenheden.

De Vlaamse minister bevoegd voor buitenlands beleid en Europese aangelegenheden is eveneens belast met het toezicht op die Vlaamse openbare instellingen die een belangrijke internationale opdracht vervullen, nl. de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel (VDBH), het Vlaams Fonds voor de Promotie van de produkten van de landbouw, tuinbouw en zeevisserij (VLAM), het Vlaams Commissariaat-generaal voor Toerisme (VCGT).

Deze basisregels werden verder uitgewerkt in een protocol goedgekeurd door de Vlaamse regering op 29 juni 1995 waarin de bevoegdheid geregeld wordt voor de aanwending van de basisallocatie van de uitgavenbegroting die betrekking hebben op internationale aangelegenheden. Deze basisallocaties zijn ingedeeld in drie categorieën : de eerste categorie valt onder de uitsluitende bevoegdheid van de Vlaamse minister bevoegd voor buitenlands beleid en Europese aangelegenheden ; over de tweede categorie beslist de bevoegde Vlaamse minister in akkoord met zijn collega bevoegd voor buitenlands beleid, terwijl over de derde reeks basisallocaties overleg noodzakelijk is tussen beiden.

Deze afspraken zijn erop gericht een maximale samenhang te bereiken inzake de aanwending van de verschillende begrotingsposten die Vlaanderen ter beschikking stelt voor het buitenlands beleid, zowel deze die rechtstreeks onder de administratie Externe Betrekkingen vallen, als deze die terug te vinden zijn onder de andere administraties van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

3. Het menselijk potentieel

3.1. De administratie en Vlaamse openbare instellingen

Ingevolge de substantiële toename van de Vlaamse bevoegdheden en verantwoordelijkheden inzake internationale aangelegenheden na de jongste grondwetsherziening werd het personeelskader van de administratie Externe Betrekkingen van het departement Coördinatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in de loop van 1994 en 1995 systematisch opgevuld.

De coherentie van het beleid wordt in het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap versterkt via de werking van een beleidsvoorbereidende en dito evaluerende interdepartementale werkgroep, onder voorzitterschap van de leidend ambtenaar van de administratie Externe Betrekkingen. Alle leden ervan beschikken over een mandaat van hun respectieve secretaris-generaal.

De beslissingen die in de interdepartementale werkgroep bij consensus wordt genomen, zijn onmiddellijk uitvoerbaar en hoeven niet aan het College van Secretarissen-generaal te worden voorgelegd. Het eerste werkingsjaar van de groep wordt nu geëvalueerd en zo nodig zal het College de werking bijsturen.

De administratie Externe Betrekkingen is de centrale administratie in het Vlaamse buitenlandse beleid. Met de Vlaamse openbare instellingen die ook internationaal actief zijn zoals de VDBH, het VCGT en de VDAB zullen duidelijke afspraken omtrent verantwoordelijkheden en opdrachten gemaakt worden op basis van een specifieke opdrachtomschrijving voor elke instantie. Hetzelfde geldt voor de samenwerking met verenigingen zoals Flanders International Technical Agency (FITA), de VLAM en VVOB. Met deze laatste zal een nog nauwere samenwerking starten in het raam van de ontwikkeling van een Vlaams ontwikkelingsbeleid.

3.2. Geïntegreerde vertegenwoordiging in het buitenland

Naast de vijf gemeenschapsattachés die deel uitmaken van de administratie Externe Betrekkingen, heeft de Vlaamse overheid nog een zeventigtal Vlaamse Economische Vertegenwoordigers (VDBH) en een tiental investeringsprospectoren (Dienst "Investeren in Vlaanderen") in dienst, verspreid over alle continenten.

Verder heeft het VCGT acht vertegenwoordigers in het buitenland, en zijn meer dan tweehonderd VVOB-medewerkers actief in veertien landen. Ook FITA heeft vertegenwoordigers in het buitenland.

Met het oog op de uitbouw van een meer efficiënte, herkenbare en geïntegreerde officiële Vlaamse vertegenwoordiging in het buitenland zal de Vlaamse regering onderzoeken welke passende

maatregelen kunnen bijdragen tot een meer synergetisch optreden van de verschillende bestaande netwerken van officiële Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland, en tot een meer gecoördineerde organisatie van hun activiteiten. Niet alleen een doorgedreven coördinatie dringt zich op, maar ook een veralgemening en precisering van de taakomschrijving van de vertegenwoordigers.

In het algemeen moeten alle vertegenwoordigers in het buitenland op een herkenbare en stijlvolle manier Vlaanderen kunnen vertegenwoordigen en als eerste toegangspoort (met een lage drempel) voor onze regio kunnen fungeren. Alle Vlaamse officiële vertegenwoordigers in het buitenland moeten op termijn één netwerk vormen, waarin de verschillende gespecialiseerde netwerken – elk met die eigen, duidelijke opdrachtomschrijving – complementair aan elkaar werken.

Een uitbreiding van het aantal plaatsen in de wereld waar Vlaanderen officiële vertegenwoordigers afvaardigt, is op dit ogenblik niet aan de orde. Een eventuele positieve beslissing terzake zal genomen worden na een grondige evaluatie van de bestaande netwerken. Gelet echter op de snel toenemende intensiteit van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland zal de Vlaamse regering haar actuele officiële vertegenwoordiging in Den Haag versterken.

3.3. Verhouding met de federale overheid

De Belgische diplomatieke agenten in het buitenland vertegenwoordigen niet alleen de federale overheid, maar ook de deelgebieden.

Het referentiekader voor de werkzaamheden van de federale diplomatieke agenten is het bestaande institutionele gegeven; dit betekent dat de federale agenten ter beschikking en ten dienste staan van de deelgebieden, die in het kader van hun autonoom vastgestelde beleidsprioriteiten volledig op hen moeten beroep kunnen doen.

De exportbevordering en het aantrekken van buitenlandse investeringen behoren tot de primordiale bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de gewesten. De federale en gewestelijke agenten moeten volledig ten dienste staan van de ondernemingen; onze diplomatie en buitenlands optreden moeten "business-minded" georganiseerd worden. Hierbij vervullen de federale en regionale agenten complementaire opdrachten op basis van duidelijke taakomschrijvingen (zoals vastgelegd op de consulaire conferentie van Washington in oktober 1995).

De Vlaamse regering zal speciale initiatieven nemen om de band met de federale diplomaten te versterken en hen zo goed mogelijk voor te lichten over Vlaanderen en het gevoerde beleid.

In de diplomatieke carrière stelt zich momenteel het probleem dat Franstalige diplomaten veel sneller carrière maken dan hun Nederlandstalige collega's. Dit is onrechtvaardig en deze toestand is dan ook niet houdbaar. De Vlaamse regering wil dat de federale regering hiervoor een billijke oplossing

uitwerkt. Op termijn kan het systeem van taalpariteit in de federale diplomatie niet behouden blijven, gezien het grote overwicht van Vlaanderen in het buitenlandse optreden van België. In het algemeen wil de Vlaamse regering betrokken worden bij het beleid van het ministerie van Buitenlandse Zaken t.a.v. de diplomatieke agenten.

Tenslotte wenst de Vlaamse regering dat de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid een volwaardig overlegorgaan wordt waar het federaal beleid en dat van de deelstaten op elkaar afgestemd worden en elkaar versterken.

3.4. Samenwerking met "derden"

Het is de vaste wil om ook concreet gestalte te geven aan het Vlaamse buitenlandse beleid met "derden-partners" buiten de administratie en

Vlaamse openbare instellingen. Hierbij wordt gedacht aan samenwerkingsverbanden met Vlaamse bedrijven (bv. FITA – Flanders International Technical Agency), Radio Vlaanderen Internationaal, de stichting Vlamingen in de Wereld, de Stichting Flanders Technoland International (FTI), de onderwijswereld, onderzoeksinstituten, gemeenten, NGO's e.a.

De samenwerking met deze derden zal op de meest pragmatische manier verwezenlijkt worden, bv. via meerjaren-akkoorden, ondersteuning van specifieke initiatieven, opnemings van derden in zendingen, enz.

Het Vlaamse buitenlandse beleid is dus geen zaak van de overheid alleen, maar een zaak van en voor Vlamingen. Deze beleidsnota is een uitnodiging aan iedere Vlaming om samen te werken aan "Vlaanderen Internationaal".

BIJLAGE

Lijst afkortingen

AEB	Administratie Externe Betrekkinge
AFTA	Asian Free Trade Area
APEC	Asian Pacific Economic Cooperation
ASEAN	Association of South East Asian Nations
BDBH	Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel
DSP-VALLEY	Digital Signital Processing
EBWO	Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling
ESF	Europese Structuurfondsen
EU	Europese Unie
FITA	Flanders International Technical Agency
FIOC	Dienst Investeren in Vlaanderen
FTI	Flanders Technoland International
GIMV	Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Vlaanderen
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
Mercosur	Mercado Comun del Sur (Brazilië, Argentinië, Uruguay, Paraguay)
NAFTA	North American Free Trade Area
OESO	Organisatie voor de Economische Samenwerking en Ontwikkeling
VCGT	Vlaams Commissariaat-Generaal voor Toerisme
VDBH	Vlaamse Dienst voor de Buitenlandse Handel
VIB	Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAM	Vlaams Fonds voor de Promotie van de produkten van de Landbouw, Tuinbouw en Zeevisserij Vlaamse dienst voor Agro-Marketing
VRE	Vergadering van de Regio's van Europa
VVOB	Vlaamse Vereniging voor Opleiding en Technische Bijstand in het Buitenland
WEF	Wereld Economisch Forum
